

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra Psychologie

Bakalářská práce

„Kulturní diverzita v současném Peru a jeho dopady na školství“

Fanny Puntaca Mamani

© 2013 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra psychologie
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Puntaca Mamani Fanny

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Kulturní diverzita v současném Peru a jeho dopady na školství

Anglický název

Cultural diversity in contemporary Perú and its impact on the education

Cíle práce

Hlavním cílem práce je odpovědět na tři konkrétní otázky:

- 1) sledovat vztah etnického původu a kulturní diversity v současném Peru
- 2) studovat konkrétní projevy kulturní diversity v ve školách základního i druhého stupně na venkově a městě v oblasti Cuzco
- 3) srovnat tuto situaci se situací ve vysokém školství

Metodika

Práce bude vycházet v první části z klasické literatury o etnických základech peruánské společnosti (Mariátegui), v druhé pak z terénního výzkumu, kde využije kvalitativní metody při zkoumání výsledků dotazníkových akcí mezi žáky a studenty z různých etnických a sociálních skupin na základních, středních a vysokých školách v oblasti Cuzca.

Harmonogram zpracování

druhá polovina roku 2011 studium literatury, v průběhu roku 2012 terénní výzkum v okolí Cuzca a zpracování získaného materiálu, prosinec 2012, leden, únor, březen – práce na finální podobě práce

Rozsah textové části

40 - 80 stran

Klíčová slova

současné Perú, Cuzco, etnicita, kulturní diverzita, školství

Doporučené zdroje informací

J.C. MARIÁTEGUI. Siete Ensayos de Interpretación de la Realidad Peruana. México: Era, 2007. ISBN -13: 978.968.411.687.0.

JUDITH BIZOT. La reforma de la educación en Perú. Paris: Editorial de la Unesco, 1976. ISBN 92-3-301306-5.

Peru. Evolución del sistema educativo peruano 1970-1971. In: Ministerio de Educacion Del Peru. Lima, 1971.

UNESCO: Declaracion universal de la diversidad cultural [online]. 2002 [cit. 2013-01-29]. Dostupné z: <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001271/127162s.pdf>

Bohumír Roedl, Dějiny Peru a Bolívie, Praha 2007

Vedoucí práce

Opatrný Josef, prof. PhDr., CSc.

Termín odevzdání

březen 2013

PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.
Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.
Děkan fakulty

V Praze dne 25.2.2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Kulturní diverzita v současném Peru a jeho dopady na školství " jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne Podpis studentky:.....

Souhrn

Tato bakalářská práce je o kulturní diverzitě existující ve školství v regionu Cusco – Peru (základní škola „Raqchi“, střední škola „Emancipación Americana“ a státní univerzita „UNSAAC“). První část této práce analyzuje nejvýznamnější sociální, politické a kulturní události peruánské historie, pomocí které chci poukázat na vývoj kulturní rozmanitosti Peru v průběhu času.

Klíčová slova: Peru, Quechua, kulturní identita, kulturní diverzita, interkulturalismus, etnicita, vzdělání

Summary

This thesis is about the cultural diversity existing in the educational institutions of the region Cusco – Peru (elementary school „Raqchi“, highschool „Emancipacion Americana“ and university „UNSAAC“). The first part of the thesis is an analysis of the most important social, political and cultural facts of the Peruvian history, through which I try to show the evolution of the cultural diversity of Peru over the years.

keywords: Peru, Quechua, cultural identity, cultural diversity, interkulturalismus, ethnicity, education

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala mému školiteli prof. *Josefu Opatrnému*, PhDr.

Obsah

1.	Odůvodnění tématu disertační práce.....	10
2.	Cíle Práce.....	11
2.1.	Obecné cíle	11
2.2.	Specifické cíle	11
3.	Metodologie	11
4.	MOJE OSOBNÍ ZKUŠENOST A MOTIVACE.....	12
5.	PRVNÍ ČÁST	15
5.1.	Literární rešerše	15
6.	Peru v historii.....	16
6.1.	Historické pozadí Peru a kulturní diverzita v čase.	16
6.2.	Peru ve starověku: Caral-Supe civilizace první Jižní Ameriky.	16
6.3.	Peru v předindské době: Kulturní diverzita předchůdců Tahuantinsuyo	17
6.4.	Tahuantinsuyo: Stát, který si podmanil jiné, ale projevil respekt pro kulturní diverzitu v XV století v Peru	18
6.5.	Invaze a kolonizace Peru: Setkání se západní kulturou a zřízení místokrálovství v Peru.	21
6.6.	Peru v období republiky 1821-1930: Analýza práce José Carlose Mariátegui 23	
	Problém Indiánu podle Mariátegui	26
	Peruánský regionalismus a centralismus podle Mariátegui.....	29
	Vývoj literatury v Peru podle Mariátegui	29
7.	Vláda Juana Velasco: Vláda poznamenána politickými reformami, které ovlivnily politiku, sociální a kulturní život Peru.	30
8.	Projevy kulturní diverzity v dnešním Peru a jejich vliv na vzdělávání	31

9. Etnické skupiny a původní jazyky: Faktory, které hrají rozhodující roli v kulturní diverzitě dnešního Peru	33
10. KAPITOLA I: Kulturní diverzita a její vliv na vzdělání v Regionu Cusco : Analýza venkova a města	35
10.1. Umístění, demografie a politické rozdělení regionu Cusco: město Cusco, obec Tinta a vesnice Raqchi	35
10.2. Projevy kulturní diverzity ve školách v regionu Cusco: Město, obec Tinta, vesnice Raqchi.	36
10.2.1. Vesnice Raqchi a škola	36
10.2.2. Studenti a jejich zkušenosti uvnitř i vně školy	36
10.2.3. Co je to EBI Educación Bilingüe Intercultural (Dvojjazyčné multikulturní vzdělávání)?	37
10.2.4. Kulturní identita: Interkulturní dvojjazyčné vzdělávání ve škole v Raqchi (EBI)	38
10.3. Kulturní identita v širším prostoru: Střední škola Emancipación América de Tinta.	39
10.4. Kulturní identita a interkulturní vztahy na Státní Univerzitě San Antonio Abad del Cusco (UNSAAC).....	40
10.4.1. Diverzita a identita v UNSAAC.....	41
10.4.2. Diskriminace na univerzitě	43
11. Výsledky a diskuse výzkumu	44
11.1 Vlastní výsledky:	44
11.2. Diskuse.	45
12. Závěr	48
13. Seznam použité Literatury	49

ÚVOD

1. Odůvodnění tématu disertační práce

Kulturní diverzita je patrná na dnešním peruánském území, toto vede k zamyšlení o peruánském původu a o identitě jedince, na příklad: Do které etnické skupiny patřím?, Jsem Quechua, potomek Inků?, Nebo jsem kříženec, čili mestic?, Jak se mohu identifikovat etnicky?

Tato diverzita není vyjádřena jen různými způsoby jakými se lidé dívají na život nebo na místo, odkud pocházejí, ale také různými jazyky, jimiž se hovoří v regionu Cusco. Člověk z Cusca by si mohl položit následující otázky: Proč mě ve škole nikdy neučili v mém rodném jazyce (Quechua, Ashaninka, Aimara)?.

Výzkum bude prováděn ve školách: Základní škola Raqchi, Střední škola Tinty a na státní univerzitě UNSAAC v Cuscu.

Výzkum se realizuje, aby studenti, profesori a obecně i společnost si uvědomili, že žijeme v kulturní diverzitě. Aby mohli získat očekávané informace, které potřebují, aby skutečně poznali její klady a zápory, aby získali informace o tom co znamená žít v takovém multietnickém prostředí a patřit k nějaké specifické, kulturně odlišné skupině. A nebo jen vědět, že jedna skupina má jinou identitou než druhá.

Dnešní Peru stále ještě žije v sociálních a ekonomických nerovnostech. Tímto výzkumem bych chtěla zdůraznit a vyjádřit se o sociálních a kulturních jevech, které ovlivňují zásadně sociální prostory, jako jsou školy a univerzity.

Pak se budeme zabývat následujícími otázkami:

Existují různé etnické skupiny v rámci veřejné školy?, Jaké skupiny to jsou a jaký je jejich původ?

Chtěla bych tímto výzkumem prokázat, že je třeba hodnotit každé kulturní projevy, které mohou existovat ve školách a vysokých školách především v Regionu Cusco.

V Peru stále existuje diskriminace a sociální vyloučení, hlavně ve městech jako je Cusco.

V této práci se dále pokusím zjistit jestli tyto sociální problémy mají vztah s kulturní diverzitou, jestli mají co dělat s tím, jak se člověk chová ve městě nebo na venkově, jak se

projevuje etnická identita studentů v jejich bližší společnosti, ve které se pohybuje jako je venkov (např. ve vesnici Raqchi). Jestli s tím souvisí, jakým jazykem se vyučuje ve školách a jakým jazykem student skutečně mluví doma nebo v různých ve škole a v různých situacích

2. Cíle Práce

2.1. Obecné cíle

Získat podklady o kulturní diverzitě v regionu Cusco, hlavně ve školách a na vysoké škole.

Posoudit a porovnat, jak se tyto etnické a kulturní skupiny vzájemně ovlivňují ve městě jako je Cuzco a na venkově.

2.2. Specifické cíle

- A. Prozkoumat specifické etnické skupiny, které mohou existovat na základních, středních a vysokých školách.
- B. Udělat porovnávací analýzu, kolik rozdílů může existovat mezi etnickými skupinami na univerzitě ve městě v Cuzcu a jak se mezi sebou ovlivňují.
- C. Zjistit, jak tyto etnické skupiny projevují svoje identity v různých situacích a na různých vzdělávacích stupních (základní škola, střední škola, univerzita)
- D. Zhodnotit vztahy a spolupráci sociálních organizací a škol ve městech a na venkově.

3. Metodologie

Při výzkumu jsem pracovala s hlavními skutečnostmi z historie, jako zdroje jsem použila knihy, jako například od José Carlose Mariategui a další, které jsou citované v literatuře. Provedla jsem analýzu a popis jevů a událostí peruánské historie, které mi umožnily připravit výzkum a formulovat hypotézy.

Obsahem druhé části práce je vlastní výzkum, který jsem prováděla ve vybraných lokalitách po dobu dvou měsíců (2012) formou otevřených rozhovorů a pozorování. Základem však hlavně byly poznatky, které jsem získala po dobu celého mého dosavadního života v daných lokalitách.

Dále jsem použila informace z elektronických médií a úřední dokumenty, bych například z Organizace pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO), internetové stránky z Ministerstva školství a mládeže Peru aj. Informace jsem čerpala i z masových médií hlavně z Peru (rozhlas, tisk). Zúčastnila jsem se různých akcí a konferencí, např. konference profesorů jednoho z mých respondentů. Z této konference cituji v práci hlavně z přednášky prof. Eleny Pardo.

Pozorováním jsem získala informace z konkrétních akcí (hry dětí, výuka dětí ve škole, místní oslavy) v Raqchi a Tinta. V Raqchi jsem provedla 1 rozhovor s ředitelem základní školy (1.-5. třída).

Ve městě Cuscu jsem čerpala informace hlavně z příběhů 6 studentů státní univerzity UNSAAC a dvou univerzitních profesorů.

4. MOJE OSOBNÍ ZKUŠENOST A MOTIVACE

Jedním z hlavních důvodů, které mne přiměly, abych napsala o kulturní diverzitě Peru a jeho dopady na vzdělávání je můj peruánský andský původ.

Narodila jsem se v peruánských Andách, v malé obci jménem Raqchi. Za svou národnost považuji Quechua. Když mi bylo pouhých 8 měsíců, v roce 1989, moji rodiče se přestěhovali na pobřeží za práci, protože na venkově na horách bylo obtížné najít dobrou práci. Žili tam nějaký čas a pracovali jako ruční pracovníci na bavlněných plantážích v hospodářstvích v San Jose v regionu Ica. Celou tuto dobu se mnou mluvili pouze španělsky. Když mi byl rok a osm měsíců, vrátili jsme se do Raqchi. Moje matka říkala, že jsem nemohla komunikovat s ostatními dětmi ve vesnici ani se svými příbuznými, protože mluvili pouze Quechua. Asi za měsíc mě dali do školky a tam jsem se snadno naučila Quechua od ostatních dětí a má matka říká že, doma se tehdy také začalo mluvit spíš v kečuánštině. Sama si přesně nepamatuji, kdy jsem přešla ze španělštiny na kečuánštinou.

Do školky v Raqchi jsem chodila od 2 do 6 let. Do první třídy základní školy jsem nastoupila tamtéž, ale potom se moji rodiče rozhodli, že mě pošlou do základní školy Micaela Bastidas v Tintě, kterou dříve navštěvovaly jen dívky.

Pro mě to byl unikátní zážitek, protože jsem ve třídě byla jediná, která nikoho neznala a hlavní bylo to, že se při vyučování mluvilo jen španělsky, Quecha se nemluvilo dokonce ani

o přestávkách, kdy nebyl přítomen učitel. To byla velká změna, na kterou si moc dobře pamatuji.

Během 5 let studia na základní škole v Tintě jsem měla 4 učitele, často se měnili, což nebylo na základní škole obvyklé. Při změnách učitelů docházelo u žáků ke krizovým situacím, děti plakaly.

Na střední školu jsem chodila také do Tinty, proto jsem měla čas toto městečko s asi 3000 obyvateli dobře poznat. Poznala jsem místní tradice, oslavy a zvyky.

Po dobu těchto 5 let na střední škole Emancipación Americana jsem byla zapojená do školních aktivit a problémů svých spolužáků, studentů. Spoluorganizovala jsem akce na pomoc místním komunitám, např. jsme kolem silnic sbírali plastové odpadky, účastnili se na kulturních akcích, diskutovali jsme s místními autoritami, aby byla zlepšena lékařská péče v místě ad.

V roce 2005, když mi chybělo 6 měsíců do dokončení střední školy, dostala jsem od školy, společně s pěti dalšími spolužáky, zvláštní povolení, abych mohla absolvovat vyrovnávací studium ve městě Cusco pro přijímací zkoušky na vysokou školu.

Ostatní školy z okolí také dávají takové povolení, aby svým vybraným studentům, umožnili být na dostatečné úrovni pro přijetí na státní univerzitu San Antonio Abad v Cuscu. Mým cílem bylo dostat se na univerzitu v přijímacím řízení které se konají v prosinci každého roku a které jsou organizovány výhradně pro studenty, kteří dokončují studium na střední škole v daném roce. Pro ostatní zájemce jsou určeny přijímací zkoušky v jiném termínu. Bohužel jsem nebyla přijata. Nesla jsem to velmi těžce, protože jsem se musela vrátit s nepořízenou do školy v Tintě a dokončit tam studium. Následující rok 2006 jsem se připravovala dalších šest měsíců a na vysokou školu jsem se nakonec dostala. Studovala jsem na univerzitě obor řízení podniků rok a půl a měla jsem příležitost vidět, jak fungují organizace uvnitř školy, jaké jsou hlavní sociální a kulturní problémy na univerzitě. Žila jsem ve městě Cusco dva roky, během nichž jsem vždy navštěvovala Raqchi nejméně dvakrát měsíčně. Univerzitní studentský život mi umožnil poznat vztahy lidí, týkající se jiných kultur a vrstevníků a pozorovat tyto vztahy hlavně mezi učiteli, studenty a společností. Na univerzitě jsem zjistila, že studenti jsou nejen z Cusca, ale někteří pocházeli z různých vzdálenějších míst, jako je například Ayacucho (peruánský andský region), z Maldonado (oblast Amazonie), Quillabamba aj. Mohla jsem porovnávat rozdíly mezi těmi skupinami, jejich

zvyky a způsoby života, které byly velmi odlišné od mých. Všimla jsem si, že vztahy mezi skupinami nebyly vždy mírové, že existují rozdíly v mnoha aspektech kulturních a sociálních a to je to, co mě motivovalo, abych se zapojila do otevřené debaty a vyšetřování skutečností či společenských jevů v multietnickém univerzitním kontextu.

Během mého studia na univerzitě jsem se setkala s paní Dr. Olgou Vilímkovou, která mi přes Nadační Fond Inka nabídla možnost studovat v České republice.

5. PRVNÍ ČÁST

5.1. Literární rešerše

Byly realizovány výzkumy kulturní diverzity v podmínkách Peru, ale ne každý jev této diverzity byl prozkoumán dopodrobna. Ještě zbývá hodně témat k objevování v každém regionu a hlavně v hůře dostupných místech, která i státní správa obtížně kontroluje. Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO) proto vydala prohlášení potvrzující kulturní diverzitu ve všech jejích formách a projevech, ať už se týkají umění, tradic nebo jiných oblastí.

UNESCO také začalo pracovat s dohodou na uznání a respektování různých kulturních skupin. V uvedené dohodě se říká: "*V posledních letech došlo k lepšímu pochopení skutečnosti, že realizace kulturních práv je nezbytná pro mír a bezpečnost. Ochrana kulturní diverzity jsou neoddělitelně spojeny s ochranou cenné kulturní identity národů, etnik, náboženské a jazykové menšiny a domorodé obyvatelstvo, je to nezbytné pro svobodný rozvoj lidské osobnosti*"¹

- Hlavní závazek UNESCO² spočívá v podpoře integrace podle stanovených principů v této deklaraci z rozvojových strategií vypracovaných v různých mezivládních orgánech.
- Poskytovat referenční bod a koncentrační fórum, mezi státy, mezinárodními vládními i nevládními organizacemi, občanské společnosti a soukromého sektoru, aby společně vytvořili pojetí, cíle a politiky ve prospěch kulturní diverzity.

Ve výzkumu jsou zdůrazňovány současné údaje a jako referenční rámec jsou brány události, které ovlivnily vývoj peruánské kulturní diverzity a co to znamenalo pro vzdělávání, především v oblasti Cusco.

¹ UNESCO: *Declaracion universal de la diversidad cultural* [online]. 2002 [cit. 2013-01-29]. Dostupné z: <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001271/127162s.pdf>

² UNESCO: *Artículo 12 – La función de la UNESCO* [online]. 2 de noviembre de 2001 [cit. 2013-01-29]. Dostupné z: http://portal.unesco.org/es/ev.php-URL_ID=13179&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

V současné době existují průzkumy a výzkumy s tematikou peruánské kultury, multikulturalismu a vzdělávací programy, které měla na starosti vláda a další nevládní instituce, které se zabývají tématy, jako je multikulturalismus v Peru, kulturní identita.

Historie hrála hlavní roli v kulturní diverzitě, proto je brána jako výchozí bod pro formování literární rešerše. A během jeho různých fází od prvního výskytu před-incké kultury, po rozkvětu říše Inků, dále španělské invaze, kolonizace a nakonec doby Republiky.

6. Peru v historii

6.1. Historické pozadí Peru a kulturní diverzita v čase.

“Peru je země všech krví“ je nejslavnější věta jednoho z nejvýraznějších spisovatelů Peru, José María Arguedas. Určitě měl proto důvody, protože Peru je země s rozsáhlým územím, robustní geografí, žijí v něm různé etnické skupiny s jejich různými způsoby pohledu na život a jeho projevy. Vývoj peruánské kultury proběhl v obdobích pokroků různých skupin, které žijí dosud.

6.2. Peru ve starověku: Caral-Supe civilizace první Jižní Ameriky.

Již více než 3 tisíce let před naším letopočtem se vyvíjela společnost považovaná za první civilizaci, která existovala v Americe, tato společnost sídlila na severu středního Peru, asi šedesát kilometrů na sever od současného hlavního města Lima. Její objev byl považován za jeden z největších v historii Peru po objevení Machupicchu. (Příloha 1).

To mělo význam pro celý svět, jednalo se o nejstarší stopy civilizace nalezené vůbec, starší než pyramidy z Egypta. Byl prováděn výzkumy v Caralu a píšou o tom :

*"Výsledky výzkumu ukázaly, že Sacred město Caral byl konkrétní důkaz vzniku první andské civilizace, která se objevila kolem 3000 A. C. "*³

³ Ministerio de Cultura.Peru: *Caral* [online]. Lima, 2001 [cit. 2013-01-30]. Dostupné z: <http://www.caralperu.gob.pe/vista/historia/index.php>

Caral bylo centrum formování andské kultury a její protagonisté byli obyvatelé žijící v pobřežních ekologických zónách, horách a džungli. Tenkrát už existovala kulturní pestrost v rámci Caral, která měla nejvíce prestižní společnost v údolí Supe Caral.

Píše se o Caralu: *“Byla vytvořena velká města a monumentální budovy z kamenů a hlíny. Toto umění přeměnil to co existovalo tehdy umění a přeměnil Andské kulturní chronologický systém, propojení vzniku "vysoké kultury" se vznikem keramiky, kolem 1800 A. C. ”*

28. června 2009 byl Caral uznán UNESCO⁴ jako kulturní dědictví světa.

6.3. Peru v předinské době: Kulturní diverzita předchůdců Tahuantinsuyo

Tato fáze v peruánské historii je v současné době nejvíce studovanou antropology a historiky a je nejvíce známé a zveřejněné protože se hovoří o různých kulturách, které se vyvíjely na celém peruánském území, chápán jako pokračování, co bylo v civilizace Caral. Mám na mysli především kultury jako Chavín, Paracas, Nazca, Mochica, Tiahuanaco, Huari a Chimú.

A. Chavín z Huantar (1.200 – 300 před naším letopočtem).

Kultura se vyvíjela na severu Peru, ve výšce 3135 n.m., v blízkosti města, které nyní zachovává stejný název, kde bylo též ceremoniální centrum. Kultura Chavín je typická svým uměním vypracování kamenů do podoby stél, oltářů a chrámů. Mezi nejznámější patří Raymondova stéla. Vyráběli keramiku a v tom vyjadřovali jejich svět a strach z prázdnoty, který vyjadřovala černá barva. Keramika měla často zoomorfí tvary, především kočkovitých šelem v souvislosti s náboženskou ideologií této kultury.

B. Paracas (400-0 před naším letopočtem).

Tato kultura se vyvíjela v údolí regionu Ica, 300 km na jih od Limy. Paracas měli vysoce kvalitní textilie z vlny a bavlny, stejně tak ornamentální keramiku a jsou známí tím, že prováděli komplikované trepanace lebky, jejichž cíle jsou stále diskutovány.

⁴ UNESCO: *Cities of Caral-Supe (Peru) and Levoča (Slovakia) added to UNESCO's World Heritage List [online]. Sunday, June 28, 2009 [cit. 2013-01-30]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/news/534>*

C. Tiahuanaco (600 našeho letopočtu - 1200 našeho letopočtu).

Tiahuanaco bylo velké obřadní centrum, nacházelo se na jihu centrálního Peru, v blízkosti jezera Titicaca, ve výšce 4000 m nad mořem. Bezpochyby byla kultura Tiahuanaco jednou z nejdůležitějších kultur své doby a měla nepopiratelný vliv na okolní vesnice, položila základy Říše Inků.

D. Chimú (1350 našeho letopočtu - 1475 našeho letopočtu).

Nacházela se v severních pobřežních údolích Peru, nedaleko současného města Trujillo. Chimú byl dědicem kultur Moche a Huari a byl ovlivněn Tiahuanakem. Chimú vynikala v projektování měst, cest a jiných staveb. Toto umění převzali z kultury Huari. Hlavním městem byl Chan Chan, který měl až 200 tis. obyvatel, bylo to jedno z největších měst v celé předkolumbovské Americe. Obyvatelstvo se specializovalo na výrobu textilií, šperků a keramiky s bohatou geometrickou ozdobou. Chimúové byli současníci Inků a později v roce 1475 byli Inkou Říši dobytí.

6.4. Tahuantinsuyo: Stát, který si podmanil jiné, ale projevil respekt pro kulturní diverzitu v XV století v Peru

Kulturní odlišnost mezi etniky byla velmi výrazná v době říše Inků. Říše Inků vznikla na horách na jihu Peru, v posvátném údolí Inků na břehu řeky „Vilcamayo“ - posvátná řeka.

Měli kečuánský původ, jednalo se o malé etnikum z jihu Cusca. Kultura Tahuantinsuyo je považovaná za jednu z největších civilizací srovnatelná jen s mayskou nebo aztéckou civilizací a s dalšími kulturami jako Mezopotámie a Egypt. Inkové dosáhli velmi vysokého rozvoje ve všech oborech, organizační, politické, náboženské, kulturní atd., a to v rekordním čase méně než jednoho století. Incká říše zahrnovala území dnešního Peru, Ekvádoru, Bolívie, Kolumbie a severní Argentiny.

Dobytá území se automaticky stala součástí Tahuantinsuyo, ale Inkové si nikdy nepodmanili národy tak, že by je nutili zapomenout a zavrhnout svou vlastní kulturní identitu.

Aby mohli vládnout, nechávali Inkové strategicky "*Mitimaes*"⁵, což byly incké skupiny, které byly připraveny pomáhat s učením vlastních inckých pravidel, norem, zvyků a tradic hlavně v dobytých územích.

Inkové pracovali na zdokonalení poznatků svých předchůdců "pre-inckých" kultur. Uměli vytvořit syntézu ze všech nejlepších umění organizace, což jim umožnilo expanzi. Mluvili „Runa Simi“, tj. kečuánštinou, a rozšířili ji v oblastech, které dobyli. Z tohoto důvodu dnes existuje celá řada dialektů kečuánštiny.

Lingvisti říkají o kečuánštině:

“Není jen jeden jazyk, ale rodina jazyků“, protože existuje mnoho rozdílů mezi jednotlivými dialekty.

Proto také byla kečuánština porovnávána se západními jazykovými skupinami (románskými nebo germánskými), a dokonce i s čínskými jazyky, které mají také celou řadu dialektů. Kečuové v Peru jsou hlavně v oblasti Cusco. Zachovali typické tradice Inků, například: Oslava Inti Raymi nebo festival Slunce, kterým je připomínán každý zimní slunovrat. (Příloha 2)

Vzdělání Inků.

Vzdělání Inků bylo třídní a elitářské. Šlechtic jako člen vládnoucí třídy, obdržel pečlivé a účinné vzdělání (takzvané organizované vzdělání), škola se nacházela ve starém aristokratickém paláci ve městě Cusco a byla nazývána Yachaywasi (dům poznání). Učili se hlavně o morálních pravidlech, jak vládnout a podle kronikáře Martina de Murúa doba vzdělávání celkem trvala 4 roky. První rok se učil jazyk, druhý rok o náboženství, třetí rok o „quipu“, což byl systém počítání, který se používal v době Inků. Ve čtvrtém roce se učili o historii Inků.⁶ Především měli ve všech ročnících tělesnou výchovu a vojenské vzdělání.

⁵ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA [online]. *Vigésima segunda edición. 2011 [cit. 2013-01-31]. Dostupné z: <http://lema.rae.es/drae/?val=mitimaes>*

⁶ MARIÁTEGUI J. *Siete Ensayos de Interpretación de la Realidad Peruana*. México: Era, 2007.s. 288. ISBN - 13: 978.968.411.687.0,s.20.

Neznalost písma, i když omezovala do jisté míry vzdělávání Inků, nezabránila lidem dosáhnout rozvoje jejich kultury, získat znalosti a přispět k pokroku Tahuantinsuyo.

Incké lidové vzdělání bylo charakteristické velmi praktickými výukami v domácím prostředí a v jejich vlastním společenství nebo Ayllu.

Tento typ vzdělávání byl povinností rodičů a starších členů vesnice neboli Ayllu, kteří museli mladším lidem předávat jejich znalosti, zkušenosti a dovednosti v oborech týkajících se zemědělství, umění a morálky, náboženství, myslivosti a rybářství. Stejně tak se v Ayllu předávaly tradiční zvyky a způsoby provádění obřadů apod. odpovídající jejich vlastní sociální úrovni.

Jednou z důležitých aktivit, které byly součástí kultury, tradice a světonázoru Inků bylo zemědělství. Věřili a jejich potomci dosud věří, že "Život pochází ze Země". Žili ze zemědělství a pastvy.

Základní charakteristiky ekonomiky Inků⁷ byly:

- Kolektivní vlastnictví orné půdy.
- Kolektivní vlastnictví vod, lesů, pastvin.
- Společná spolupráce při práci
- Individuální vlastnictví úrody a ovoce.

Podle José Carlose Mariátegui koloniální režim v Peru narušoval a vyhladil inckou agrární ekonomiku, aniž by ji nahradil ekonomikou vyšších výnosů. Ale neudělal jen to, ale také ethnocidou zredukoval indiánskou populaci.

Náboženství Inků.

Z inckého pohledu bylo náboženství spíše morální kodex než soubor metafyzických abstrakcí. Bylo podřízen sociálnímu a politickému zájmu říše. Byl čistě duchovní záležitostí.

Vysoká kněžská třída patřila k vládnoucí třídě. Vládli v teokracii, proto když Inkové dobyli ostatní národy, nesměřovali k odstranění místního náboženského kultu, výjimkou byli

⁷ MARIÁTEGUI J. *Siete Ensayos de Interpretación de la Realidad Peruana*. México: Era, 2007.s. 288. ISBN - 13: 978.968.411.687.0,s.41.

národy, které byly příliš barbarské nebo násilné. V praxi pouze vyžadovali uctívání Slunce. Chrám Slunce neboli Coricancha se tak stal chrámem federální mytologie. Tento teokratický režim vysvětluje, že církve zahynula spolu se státem Inků během španělského dobytí. Ale tradiční rituály, magické praktiky a panteistické cítění přežily až do dnes vyjádřené v každodenních zemědělských aktivitách.

6.5. Invaze a kolonizace Peru: Setkání se západní kulturou a zřízení místokrálovství v Peru.

V roce 1532 přichází do Peru první expedice vedená třemi členy peruánského invaze Francisco Pizarro, Hernando de Luque a Diego de Almagro. Nalezli říši Inků v kritické fázi občanského konfliktu mezi vládci Wascarem a jeho bratrem Atahualpou. V roce 1533 tato situace vyhovovala útočníkům, kteří přicházeli do hlavního města Cusca a podrobili si zemi.

Jedním z důsledků invaze bylo vyhubení domorodého obyvatelstva. Během 150 let klesl počet obyvatel z asi 9 milionů na 600 tisíc. Většina z nich zemřela v důsledku epidemií, které přinesli Španělé, jako například spalničky, chřipky nebo plané neštovice. Konaly se i masakry proti Inkům a pak je nutili dělat otrocké práce.

Nejdramatičtější bylo to, že lidé ztratili vůli k životu, ženy už nechtěly být těhotné a rodit, protože nechtěly, aby jejich potomci nadále trpěli, některé dokonce spáchaly sebevraždy.

V průběhu úpadku Říše Inků vypukla občanská válka mezi dobyvateli. Nakonec 20. listopadu 1542 král Carlos I ze Španělska podepsal v Barceloně zákony nazývané „Nové zákony“⁸. Byla to legislativní regulace pro Indiánský koloniální režim, v němž ustanovil místokrálovství na peruánském území a Lima "Město králů" byla prohlášena za hlavní město nového místokrálovství.

⁸ Biblioteca virtual Miguel de Cervantes [online]. 1542 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z: <http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/06922752100647273089079/p0000026.htm>

Zřízení místokrálovství mělo velký vliv nejen z politického hlediska, ale i kulturního rozvoje. Nejcharakterističtější pro místokrálovství byl vybudování měst, která byla centry španělské populace pro šíření jejich kultury.

*"Kromě toho, dobytí Peru Španěly neznamenal pouze introdukci evropské populace, ale časem se vytvořily i smíšené španělsko- indiánské komunity"*⁹

Dalším rysem byla evangelizace domorodého obyvatelstva. Inkové měli polytheistické náboženství, po evangelizaci museli přijmout katolického boha, ale tato práce nebyla pro katolické mnichy snadná, protože Inkové se nedali přesvědčit. Když si to mniši uvědomili, začali proces ničení idolů (model), který znamenal likvidaci víry původních národů. Indiáni si zachovávali tradiční náboženství, které spíše přizpůsobili katolickým bohoslužbám, jev známý jako synkretismus. Aby mohli evangelizovat, Španělské používali písň, obrazy a průvody. Později se z těchto činností se staly zvyky a kulturní tradice, které do dnes jsou v Peru.

Evangelizace byla důvodem, proč se incké a katolické náboženství smíchalo. Projevuje se to dosud v mnoha andských komunitách. V oblasti Cusco a ve všech provinciích se stále konají tyto náboženské tradice. Například pouť do Coylluriti, pouť k Señor de Huanca.

Důležité příspěvky na kulturní výměny v kolonii.

V oblasti vzdělávání a kultury byl jedním z nejsilnějších kroků, které zažili Peruánci, že koloniální fáze pokrývá období ještě déle než je aktuální republika.

Byla to doba utrpení pro lidi andských kmenů, otroctví a týrání, které trpěli pod španělskou nadvládou. Bylo to setkání dvou kultur indiánské a evropské. Proces, který byl pomalý, trval 300 let, měl různé fáze.

Incká společnost a ekonomika byla založena především na zemědělství a solidaritě v "Ayllu". V kolonii byla nahrazena „mita minera“ neboli těžbou a domorodci se stali volnou pracovní silou. V době Inků prostřednictvím systému "incká mita" fungovala ve prospěch

⁹ JUDITH BIZOT. *La reforma de la educación en Perú*. Paris:Editorial de la Unesco,1976. ISBN 92-3-301306- 5, s.17

lidu, ale v kolonii to bylo na prospěch vlastníků pozemků a dolů, což byli hlavně Španělé a mestici neboli Creolové.

Peruánský spisovatel José Carlos Mariátegui říká ve své knize *Sedm interpretačních esejí o peruánské realitě* o ekonomice této doby toto:

"Hospodářský rozvoj incké říše socialistického typu byl přerušeno po španělském dobytí. Španělé zakládali feudální ekonomickou strukturu a otroctví." Tímto Mariátegui chválil hospodářský rozvoj incké říše, kterou on sám nazval „socialistická“ a "kolektivistická."

Také tvrdí:

"Španělů a mesticů nebylo dostatek, aby mohli těžit všechno bohatství na území proto importovali a kupovali africké černochoy a tím se z koloniální ekonomiky stala ekonomika otrokářská"

Co se týče vzdělání, kolonie měla třídní vzdělávací systém, neexistovalo vzdělávání pro prosté lidi. V roce 1571 byla založena první univerzita v Americe nazvaná Státní univerzita San Marcos v hlavním městě Lima. Na dvou později založených univerzitách - Univerzitě San Cristobal de Huamanga a státní univerzitě San Antonio Abad Cusco se zpočátku učila teologie a filosofie.

Jedním z největších přínosů v kolonii byla španělština a její písmo, kterým se v současnosti píše i kečuánština. Abeceda zajistila kontinuitu kečuánského jazyka.

6.6. Peru v období republiky 1821-1930: Analýza práce José Carlose Mariátegui

Prohlášení nezávislosti Peru 28. července 1821 na základě s zřízením samostatné republiky znamenalo pro creoly vyhranou válku, i když ve skutečnosti tomu tak nebylo, protože potom se země dostala do chaotičtějšího politického režimu. V roce 1844 se ujal vlády maršál Ramon Castilla, když Peru bylo ještě v sociálním a politickém chaosu. Castilla je považován za jednoho z nejvlivnějších prezidentů Peru devatenáctého století,

protože za jeho vlády se situace státu zlepšila v oblasti vojenské, námořnictva, vzdělávání a zemědělství. Nařídil vytváření sociálních institucí, jako lékařských středisek, pošty, atd. Nejvýznamnější bylo to, že vyhlásil zrušení daní, které do té doby Indiáni platili za to, že žili v jejich vlastní zemi a zrušil otroctví černochů o devět let dříve než Abraham Lincoln deklaroval ve Spojených státech. Vzhledem k tomuto dekretu byl v Peru nedostatek levné pracovní síly, takže Castilla svým dekretem umožnil imigraci Číňanům. Tím vznikla čínská minorita, která se hlavně věnovala práci na plantážích na peruánském pobřeží a později i těžbě guana a ledku na pobřeží Peru. Číňani přijeli hlavně v letech 1855-1874¹⁰

Castilla vždy opakoval frázi "Můžete mě obvinít ze všeho, ale nikdy za zašpiněné ruce s hnusným kovem." Tvrdil, že transparentnost vlády byla vždy tvrdě pracuje a vždy tak opakovat fráze.

V roce 1879 Peruánská a Bolívijská republika začaly válku proti Chile. Hlavní příčina byla ekonomická, proto byla nazývána "válka guana a ledku"

Konflikt oficiálně skončil 20. října 1883 podpisem smlouvy Ancon, tímto dokumentem se departament Tarapacá stal územím Chile a provincie Arica a Tacna zůstaly pod chilskou administrací na dobu 10 let, potom měl plebiscit rozhodnout, která provincie zůstane pod svrchovaností Chile, nebo se případně vrátí do Peru.

Tyto konflikty v devatenáctém století pomohly vytvořit nový typ Peruánců, kteří toužili změnit svou realitu. Mezi známé osobnosti patří José Manuel de los Reyes González Prada y Alvarez de Ulloa, byl to esejista, básník a anarchista myslitel, představitel peruánského realismu. Jeho filozofické ideály, politické a kritické myšlení měly vliv na mnoho lidí na konci 19. a na počátku 20. století.

Jeho nejslavnější citát: „ Staří do hrobu, a mladí do práce.“, tím se vyjádřil proti tehdejším politikům.

Gonzales Prada byl muž, který přežil válku v Pacifiku, byl jejím aktivním účastníkem a jeho myšlenky a ideály jsou obsažené v jeho literárních dílech.

¹⁰ RODRIGUEZ H. *"Hijos del Celeste Imperio en el Perú" (1850 -1900)*, 1989, p.26.

"ze reformy a vlastně, z doby francouzské revoluce, civilizovaný svět žije v latentní revoluce: revoluce filozof proti absurdním dogmatům, revoluce jednotlivce proti všemohosti státu, revoluce pracovníka proti kapitalistickému vykořisťování, revoluce žen od tyranie mužů revoluce proti jednému nebo jinému sexu proti otroctví lásky a trest manželství, ve zkratce, všech proti všem"¹¹

José Carlos Mariátegui, který byl ovlivněn Pradou, byl jedním z předních učenců marxismu v Latinské Americe, v jeho díle "Sedm interpretačních esejí o peruánské realitě" napsal o sedmi tématech, která ho v té době zajímala: ekonomika, indiánský problém, problém pozemků, státní vzdělání, náboženský faktor, regionalismus vs Centralismus a "proces" nebo národní literatura. Podle Mariátegui mělo Peru, na rozdíl od jiných latinskoamerických zemí, jako je Brazílie a Argentina, malou šanci růst ekonomicky a sociálně, protože nemělo moc přístup k informacím z jiných částí světa, třeba z Evropy, také protože dovoz a vývoz tehdy byly pomalé a ještě pomalejší byla situace pro lidi a komunity z And, tím že žili vzdáleně od peruánského pobřeží.

Mariátegui se domnívá, že peruánským náhorním komunitám se nepodařilo vyvinout jako těm na pobřeží Peru. Tvrdí, že feudalismus byl problém, který ve dvacátém století ještě přetrvával ve venkovských oblastech hor a koloniální Gamonalové (feudálové) ještě měli velký vliv na domorodé obyvatelstvo. "Feudalismus je problémem nejen ekonomický, ale i sociální, protože opomíjel rolnickou třídu a využil lidi bez vlastnictví pozemků, aby mohl pokračovat v jejich diskriminaci." Také mluví o guanu a ledku, které umožnily pomalou transformaci peruánského hospodářství, soustředěného na pobřeží, což znamenalo změnu feudálního systému na kapitalistický, ale zdůrazňuje jeho závislost na zahraničním kapitálu. Toto bohatství byly ztraceno po válce Pacífico.¹²

Diskutuje o vládě Mikuláše Piéroly 1895-1899, který sloužil zájmům plutokracie.

Pojmenoval seznam klíčových funkcí peruánské ekonomiky z doby 1928:

¹¹ GONZÁLEZ P. M. *La Anarquía*[online]. 2001[cit.2013-02-03]. Dostupné z: <http://evergreen.loyola.edu/tward/www/gp/libros/anarquia/anarqu1.htm>

¹² MARIÁTEGUI J. *Siete Ensayos de Interpretación de la Realidad Peruana*. México: Era, 2007. ISBN -13: 978.968.411.687.0, s. 13.

- Vznik moderního průmyslu v Peru.
- Role moderního kapitálu a vznik bank.
- Zvýšení provozu mezi Peru a Spojenými státy a Evropou a otevření Panamského průplavu.
- Rozvoj kapitalistické třídy, která rozhodně supluje staré koloniální příjmení s aristokracií.
- Vzestup peruánských Gummy na světovém trhu, který generuje rychlý růst domácí soukromé ekonomiky.
- Výpůjčková politika za vlády Leguía (1920).

Mariátegui poznamenal tři ekonomické režimy Peru: feudální, buržoazie a zbytky v indickém komunistickém hospodářství v Andách.¹³

Problém Indiánu podle Mariátegui

Feudální práva pozemkové aristokracie zůstala neporušena. Indiánská situace se v období republiky zhoršila. V horách, obydlených většinou Indiány, ještě v době Mariátegui byl feudalismus mocnější. Vláda země v rukou šéfů či majitelů pozemků.

Nicméně, šířením socialistických myšlenek vyvolalo silné hnutí mezi indiánskými masami. Mariátegui říká, že "indiánský problém je spíše víc hospodářský a sociální než ideologický." Zatímco silně kritizoval režim vlastnictví pozemků, které určovalo politický a administrativní systém celého národa, říkal že, při polo-feudální ekonomice nemohou prosperovat ani liberální ani demokratické instituce.

Tyto faktory řídí kulturní vzorce, které se následně odrazily v historii Peru až do dnešních dnů.

V době Mariátegui, koloniální charakter pobřežního zemědělství používal podřízený systém, protože majitel pobřežního pozemku potřeboval více a více lidí, hlavně mužů k obhospodařování svých pozemků. Tisíce Indiánů sestoupily na pobřežní plantáže, kde pracovaly jako dělníci ve strašných podmínkách ghet.¹⁴

¹³ MARIÁTEGUI J. *Siete Ensayos de Interpretación de la Realidad Peruana*. México: Era, 2007. ISBN -13: 978.968.411.687.0, s. 20.

¹⁴ MARIÁTEGUI J. *Siete Ensayos de Interpretación de la Realidad Peruana*. México: Era, 2007. ISBN -13: 978.968.411.687.0, s. 44.

V roce 1989 moji rodiče pracovali jako dělníci na plantáži na pobřeží Peru, proto mohu potvrdit, že i v těch letech se ještě mohl najít tento druh práce na pobřežních pozemcích, moji rodiče sice nebyli týráni majitelem, ale podmínky stejně nebyly nejlepší v oblasti zdraví a vzdělávání, dnes je situace lepší.

Proces vzdělávání veřejnosti

Pro Mariátegui indiánský problém a rozvoj veřejného vzdělávání souvisely s ekonomicko-sociálními aspekty. Mariátegui uznává a analyzuje tři vlivy v peruánském vzdělání: Španělsko, Francouzi a USA. Španělsko odkázalo Peru " aristokratický a církevní smysl a literární pojetí výuky. Tím, že kultura vzdělávání v kolonii byla výsadou vládnoucí třídy, lid neměl právo na vzdělání a výuka měla jako cíl formovat kněží a lékaře. Pohrdání pracovní a produktivní činností bylo podporováno koloniální univerzitou. Podle Mariátegui Nová republika zdědila koloniální struktury a nic neudělala, aby změnila svou situaci od počátku.

V polovině XIX. století se začaly přijímat francouzské modely vzdělání. Ale tento model také měl mnoho nedostatků, hlavně protože zdůraznil literární a rétorické orientace výuky. Britský vliv se začal projevat v reformě středního školství v roce 1902.

Byl to doktor Manuel Vicente Villarán, který nejvíce bránil přijetí amerického modelu vzdělání, což vedlo k tvorbě podnikatelů a ne jen spisovatelů a učenců. To bylo v souladu s nově vznikajícím kapitalismem v Peru. Požadavek Villarána byl realizován v reformě vzdělávání z roku 1920,

Podle Mariátegui "*Nejde demokratizovat vzdělání země, aniž by se nedemokratizovalo hospodářství a jeho politická nadstavba*".¹⁵

¹⁵ MARIÁTEGUI J. *Siete Ensayos de Interpretación de la Realidad Peruana*. México: Era, 2007. ISBN -13: 978.968.411.687.0, s. 86

Univerzitní reformy

V Peru univerzity upadly do akademické byrokracie kvůli přežívání feudální ekonomické struktury a to vedlo k vědeckému a duchovnímu ochuzení. Tento jev se také projevil v Argentině, přestože byla více industrializovaná a demokratičtější než Peru

Univerzitní reformní hnutí v Latinské Americe nutně muselo být proti oligarchii a oligarchie přirozeně musela reagovat proti reformě

Během období republiky univerzita zachovávala tradiční linii – tradiční scholastickou, konzervativní a španělskou. To jí bránilo v plnění pokrokové a tvůrčí funkce v národním životě. Mariategui souhlasí s profesorem Victorem Andres Belaunde, v tom že oba věří že univerzita byla izolovaná od národní reality, ale také ho viní z toho, že nechtěl najít důvody faktů a hlavně protože považoval Belaunde jako osobu, která patřila do feudální kasty.

Pro Mariategui bylo jasným důvodem, proč byla univerzita nedostatečná to, že ještě patřila kolonii v peruánské sociálně-ekonomické struktuře.

Mariategui také viní José de la Riva Agüero a všechny generace roku 1900 za to, že neinovovali výukové metody na univerzitě a že byli konzervativní jako v období kolonie.¹⁶

Mariategui mluví o univerzitních reformách, když byl prezidentem Peru Augusto B. Leguía, který vydal dekret, aby byly přednášky na univerzitě volně přístupné a aby se studenti podíleli na vedení univerzit.

V březnu 1920 v Cuscu se konal první národní kongres studentů, kde bylo schváleno vytvoření lidových vysokých škol a uznána autonomie univerzit, s čímž byli spokojeni i profesori..

¹⁶MARIÁTEGUI J. *Siete Ensayos de Interpretación de la Realidad Peruana*. México: Era, 2007. ISBN -13: 978.968.411.687.0, s. 50.

Peruánský regionalismus a centralismus podle Mariátegui

Když vznikla peruánská republika, byl to centralistický systém přes některé federalistické přístupy některých liberálních ideologů.¹⁷

Mariátegui říká, že je v Peru těžké odlišit a definovat historické a existující regiony. Departmenty existující v kolonii jako správy (intendencias) nelze definovat jako regiony, protože jsou to jen politické a administrativní entity, které nereprezentují historické a ekonomické jednotky. Současné Peru je politicky rozděleno v Regionech.

Mariátegui píše že geografické části Peru - pobřeží (Costa), hory (Sierra) a džungle (Selva) nemohou být považovány za regiony, protože např. Džungli chybí socioekonomická význam Tvrdil, že „náš současný národ žije na pobřeží a hory jsou útočištěm Indiánů“. Jiný umělý způsob, jak chápat rozdělení Peru, bylo sever, střed a jih, v každé části byly departmenty a provincie¹⁸

Vývoj literatury v Peru podle Mariátegui

Mariátegui říká, že kreolismus nemohl prosperovat v literatuře jako národní proud, protože creol ještě nepředstavuje národnost země. Říká, že Peru je národnost, která je v procesu formování, lidé vnímají dualitu mezi rasou a duchem nebo mezi „indiánstvím“ (Indigenismus) a „mesticismem“ Přítomnost Indiána povoluje otevřít prostor pro indiánskou literaturu. Tato literatura by nebyla literatura, která by pojednávala o Indiánech jako o tématu národní perspektivy. Indiánská perspektiva se účastní boje za peruánskou identitu.

Indigenistická a kolonialistická literatura bojují proti sobě, aby získaly národní identitu, proto je důležité, aby Indiáni byli reprezentováni ne jako objekt, ale jako představitel lidu, tradic a ducha. Peruánský národ si musí uvědomit, že Indián nemůže být představován jen z hlediska literárního a tím pádem umístěného mezi etnickými peruánskými elementy.

¹⁷ BASADRE J. *Historia de la República del Perú. 1822 – 1933*. Lima: Editada por el Diario "La República" de Lima y la Universidad "Ricardo Palma". 1998, 591s.ISBN: 9972205622, s.173

¹⁸ MARIÁTEGUI J. *Siete Ensayos de Interpretación de la Realidad Peruana*. México: Era, 2007. ISBN -13: 978.968.411.687.0, pp Mariátegui 2007, pp. 169-174

Mariátegui také mluví o pokusu o indiánský komunismus “*comunismo indígena*“, který nemůže být představován jako budoucí mesticismus nebo rasa. Podle něj musí být založen na základě politické a etnické situace Peru. Ve své době Mariátegui představoval evoluční cestu se třemi stádii, jak měl vypadat peruánský národ. Za stádium považoval kononiální období, za druhé univerzální a kosmopolitní stádium a za třetí stádium nárok na státní příslušnost. Indigenistická literatura podle Mariátegui nemohla být reálná verze Indiána, musel by ho idealizovat a stylizovat. Indigenistická literatura je ještě mestická, proto je nazývána indigenistická a ne indiánská. Na závěr jeho práce říká, že indiánská literatura přijde tehdy až si ji Indiáni budou schopni vytvořit.

7. Vláda Juana Velasco: Vláda poznamenaná politickými reformami, které ovlivnily politiku, sociální a kulturní život Peru.

3. října 1968 generál Juan Velasco Alvarado uchopil moc v Peru pučem, ve kterém byl svržen prezident Fernando Belaúnde Terry. Jmenoval se prezidentem Peru. Bezpochyby vláda Juana Velasco Alvarado znamenala nejen modernizaci Peru v počátku 70tých let, ale z historického a sociálního provedl v zemi velké změny státních struktur a tyto změny byly zřejmé v každodenním životě Peruánců.

Reformy, které provedl měly velký sociální dopad. 24.6 1969 byla provedena agrární reforma, na principech svobody, úcty, umožnila vrátit půdu zemědělcům především v horách.

Až do roku 1968 přežívaly feudální vztahy ve vlastnictví půdy v horách středního Peru. “Půda patří těm, kteří na ní pracují” bylo heslo agrární reformy.

Další z jeho reforem, která změnila zemi, byla reforma školství, která dala právo na vzdělání rolníkům, kteří do té doby neměli ke státnímu vzdělání přístup, tím spíš neměli možnost studovat na vysoké škole.

Reforma školství (DL. 191326) měla následující principy:

„Vzdělání pro práci.

Vzdělání pro strukturální transformaci peruánské společnosti

*Vzdělání pro sebeuvědomění nezávislosti Peruánců*¹⁹

Stejně tak byla zřejmá jeho snaha o implementaci úcty k andské kultuře a jazyku Kečua, řešení postavení žen ve společnosti

Časopis OEI, Revista Iberoamérica de Educación uveřejnil studii o nejdůležitějších reformách v Peru ve 20. století a toto je výňatek z článku:

„Znovu ocenil ženy, společné vzdělávání, dvojjazyčnost, zavedení kečuánštiny jako úředního jazyka a systém centralizovaného státního vzdělávání.“²⁰

8. Projevy kulturní diverzity v dnešním Peru a jejich vliv na vzdělávání

Sociální, kulturní život a lidové vzdělání Peru byly hodně ovlivněny z událostmi z dob 80. a 90. let minulého století. První faktor byl vznik Světlé stezky neboli Partido Comunista del Peru a revolučního hnutí Tupac Amaru (MRTA), které operovaly především v horách v centru Peru. Způsobily teror indiánských a venkovských obyvatel, mezi nimi i volených úředníků a lidových vůdců. Tím vyjadřovali nesouhlas s vládou Fernanda Terry a později Alana Garcia Pérez. Spáchali útoky na soukromý majetek a národní infrastruktury, silnice, mosty, železnice a rafinerie, civilní obyvatelstvo, policii a armádu

Vojenský konflikt teroristů proti státu trval víc než dvacet let, měl za následek mnoho mrtvých a nezvěstných a je nazýván Politické násilí. Skončil během vlády Alberta Fujimori

¹⁹ ELIZABETH G. ed. Mariátegui, José Carlos 1979. *7 ensayos de interpretación de la realidad a. s.* 203. ISBN 9788466000321.

²⁰ REVISTA IBEROAMERICANA DE EDUCACION. *Reformas educativas en el Peru del XX.* Lima-Peru, 2002, 08 s. ISSN:1681-5653

Fujimori, který byl obviněn, vydán z Japonska, souzen a nakonec odsouzen v 7. dubna 2009 na 25 let vězení. Byl shledán viným z porušování lidských práv.²¹

Nejhorší masakr se stal 18.července 1992 v Limě na státní univerzitě Enrique Guzmán y Valle, zvané *La Cantuta*. Byl z ní unesen jeden univerzitní profesor a 9 studentů. Útok provedla polovojenská armáda, která se sama nazývala "skupina Colina", patřila do peruánské armády a předstírala, že patří k teroristům.

Byla vytvořena Komise pravdy a usmíření a jejím cílem bylo objasňovat události, které staly během konfliktu. V roce 2003 vydala svou polední zprávu, ve které také mluví o masakru na univerzitě „La Cantuta“, říká, že Kantuta byla jedna ze závislosti pro lidi z provincie, kteří v ní viděli možnost zapojení do měnicího a vylučujícího systému. Univerzita byla považovaná vládnoucí elitou za instituci, které měla vztah k levicové ideologii a teroristickému hnutí.²²

Pravda je že, od 50tých let se mladá populace rozrostla následkem interní migrace z venkova do velkých měst, především v hlavních městech regionů Peru a přirozeně to znamenalo změny v sektoru vzdělávání. „Podle sčítání lidu v roce 1951 žilo 50% mládeže ve městech, ale do roku 1980 toto číslo vyrostlo na 70%.“²³

Toto se také vztahuje k růstu počtu vysokoškolských studentů, který podle zpráv národní banky Peru CVR: „mezi léty 1950 a 1960 celkový počet středoškolských studentů vzrostl pětkrát - z 72,526 v roce 1950 na 198,259 v roce 1960 a 368, 565 v roce 1966.“²⁴

²¹ BURT, Jo-Marie. Guilty as Charged: The Trial of former Peruvian President Alberto Fujimori for Grave Violations of Human Rights. *International Journal of Transitional Justice*. 2009, Vol. 3, 2009, 384–405. DOI: 10.1093/ijtj/ijp017.

²² *Comisión de la Verdad y Reconciliación Nacional*. Informe Final. Lima: CVR, 2003.

²³ *Comisión de la Verdad y Reconciliación Nacional*. Informe Final. Lima: CVR, 2003.

²⁴ *Comisión de la Verdad y Reconciliación Nacional*. Informe Final. Lima: CVR, 2003.

V současnosti vysokoškolská statistika ukazuje vývoj zvýšení počtu mezi roky 1995 a 2010. Ukazuje rozdíl víc než 400 tisíc studentů, ale od roku 1980 do 1995 v době politického násilí ukazovalo vzrůst jen o 115 tisíc studentů.

Růst počtu studentů na univerzitách

v Peru: 1960-1995

Rok	Počet studentů
1950	15,919
1960	30,247
1970	109,23
1980	257,22
1995	372,908

Zdroj: ARN

Počty studentů podle typu univerzity (2010)

Typ univerzity	Bakalářské studium	Magisterské studium
privátní	309171	31767
státní	473795	24591
Total	782970	56358

Zdroj: II CENAUN 2010.

9. Etnické skupiny a původní jazyky: Faktory, které hrají rozhodující roli v kulturní diverzitě dnešního Peru.

Historické etapy Peru souvisejí s kulturní rozmanitostí a počtem současně existujících etnických skupin. Podle „*Central Intelligence Agency*“ CIA,²⁵ peruánskou etnickou diverzitu ukazuje tabulka.

Etnické složení obyvatelstva Peru

Grupo	Relativně
Amerindio	45%
Mestizo	37%
Blanco	15%
Afroperuano, Asiático	3%

²⁵ The world factbook – CIA dostupné z : [#pe](https://www.cia.gov/library/publications/the-worldfactbook/fields/2075.html?countryName=Per%C3%BA&countryCode=pe®ionCode=sa)

Peruánský stát neukazuje žádnou etnickou identifikaci kromě jazyk, který se mluví když jedno se narodí v sčítání, který koná INEI.²⁶

Další faktor, který určuje kulturní diverzitu Peru jsou jazyky, kterými se mluví na celém území. Podle geografických regionů současně jsou následující jazyky: Španělština, která má 4 dialekty (ekvatoriální španělština, pobřežní španělština, andská španělština a amazonská španělština).

- Kečuánština, kterou se mluví v Andách v Peru, Bolívii, Ekvádoru, Kolumbii a na severu Argentiny. V Peru především v regionech Cusco, Ayacucho, Puno - speciálně na ostrovech Amantani a Taquili na jezeře Titicaca.
- Aymara, se mluví především v regionu Puno na hranici s Bolívií.
- Amazonské jazyky. Přibližně 15 lingvistických rodin, tj. víc než 40 jazyků v peruánské Amazonii, v regionu Cusco existují také dvě hlavní lingvistické rodiny - El Harakmbut, kterým mluví stejnojmenné etnikum a Arawac, který mluví etnika Ashaninka, Machiguenga a Yine.²⁷ (Příloha 3.)

²⁶ UNICEF y FUNPROEIB Andes (2009). “Atlas sociolingüístico de Pueblos indígenas en América Latina” pág.9.

²⁷ *Centro Cultural José Pío Aza: Familias Etno-lingüísticas y grupos Étnicos en la Amazonía peruana* [online]. Lima 1 - Perú, 2013 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: <http://www.selvasperu.org/gruposetnicos.html>

DRUHÁ ČÁST

10. KAPITOLA I: Kulturní diverzita a její vliv na vzdělání v Regionu

Cusco : Analýza venkova a města

10.1. Umístění, demografie a politické rozdělení regionu Cusco: město Cusco, obec Tinta a vesnice Raqchi

Region Cusco se rozkládá v Andách na jihu Peru, je rozdělen na 13 provincií, 95 distriktů a 117²⁸ obcí, z nichž je v této práci vybrána jedna lokalita z každé oblasti (viz příloha – mapa regionu Cusco a jeho provincií)

V regionu žije více než 170 tis. obyvatel, z nichž 55% žije ve městech a 45% na venkově.

- **Město Cusco je hlavní město regionu s asi 250 tis. obyvateli.** V současnosti se stalo kosmopolitním městem hlavně proto, že je hodně navštěvováno turisty, hlavními ekonomickými aktivitami jsou služby pro turisty. Město má jednu universitu (Universidad de San Antonio Abad).
- **Obec Tinta je centrem distriktu Villa,** venkované a lidé z regionu Cusco a okolních horských provincií jí říkají „villa mártir de Tinta“ (Hrdinské město). Je to malé městečko s velmi známými historickými pozůstatky, protože v tomto místě se konala Revoluce Túpac Amaru II, což bylo povstání proti útlaku Indiánů kolonialisty. Má asi 2600 obyvatel, kteří se věnují zemědělství a chovu skotu.

V současnosti jsou tam dvě základní školy (1.-6. třída) a jedna střední škola (7.-11. třída).

- **Vesnice Raqchi je ve výšce 3550 m.s.n.m., patří do distriktu San Pedro, provincie Canchis.** V Raqchi žije 80 rodin (asi 400 obyvatel), které se věnují zemědělství, chovu skotu, výrobě známé tradiční keramiky a ubytování turistů. Raqchi bylo jedním ze sídel velkého Inky v 15. století, a proto se původní obyvatelé dosud věnují tradiční výrobě keramiky.

²⁸ Instituto Nacional de Estadística e Informática: INEI - Oficina Departamental de Cusco,p-151.
Dostpné z: <http://www.inei.gob.pe/biblioineipub/bancopub/Est/Lib1018/Libro.pdf>

V současnosti je v Raqchi jedna základní škola (do 5. třídy). (Příloha 7.)

10.2. Projevy kulturní diverzity ve školách v regionu Cusco: Město, obec Tinta, vesnice Raqchi.

10.2.1. Vesnice Raqchi a škola

Pan Exaltación Mamani pracuje ve vesnici jako učitel, vysvětlí mi toto: „Ohledně kulturní identity pracujeme současně s pomocí organizací jako je : *El Centro de Promoción del Saber Indígena (CEPROSI) a teď poslední s TAREA, kde jsem byl školitel a pracoval s ostatní kolegy, tito učitelé kteří aktuálně řeší jak získat poznání aby se mohli také zapojit do projektu EBI .*

Pracuji v Raqchi už 15 let, tady jsem se i narodil a vyrostl.”

Ve škole se v současnosti učí 9 žáků, ve vesnici je víc dětí, ale navštěvují jiné školy, např. v Tinta nebo v Sicuani (hlavní město provincie), protože rodiče považují městské školy za lepší než jednotřídku ve vesnici. Po absolvování 5. třídy v Raqchi mohou rodiče vybrat dětem jakoukoliv další školu, většinou pokračují v Tinta nebo Sicuani.

10.2.2. Studenti a jejich zkušenosti uvnitř i vně školy.

Do školy chodí žáci od pondělí do pátku, od 8.00 do 13.00 hod. mají 3 patnáctiminutové přestávky. Děti v Raqchi, na rozdíl od ostatních vesnic, mají výhodu v tom, že mají školu blízko domova, zhruba 10 minut pěšky a nemusí jezdit žádným dopravním prostředkem. Nicméně, existují v okolí školy, např. Queramarca, kam chodí děti ze vzdálených míst ve výšce kolem 3800 m n.m. Těmto dětem trvá cesta do školy 1,5, i 2 hodiny. Mimo školu musí děti obvykle pomáhat svým rodičům na poli, s ovce, krávy a morčaty, s výrobou a prodejem keramiky a se službami turistům. Z 9 žáků má jen jeden otce s vyšším vzděláním, ostatní jsou děti rolníků. Pro děti z Raqchi neexistuje víkend bez polních prací.

Ve škole se děti učí podle osnov Ministerstva školství a také podle EBI (Dvojjazyčné multikulturní vzdělávání), které se uplatňuje jen ve vesnicích, kde se mluví jiným jazykem než španělštinou.

10.2.3. Co je to EBI Educación Bilingüe Intercultural (Dvojjazyčné multikulturní vzdělávání)?

Tato otázka byla zodpovězena profesorkou Elenou Pardo Castillo z Centro de Promoción del Saber Indígena (CEPROSI), což je instituce, která pracuje se šesti distrikty regionu Cusco. CEPROSI rozvíjí projekt dětí a biodiverzity s cílem integrovat místní andské Kečujské poznání do osnov Ministerstva školství Peru. kvůli tomu pracujeme s dětmi a osvěžíme interakce mezi školami a komunitami“

Ředitelka CEPROSI, profesorka Elena Pardo pracovala a pracuje se školami na tom, jak školit učitele, aby byli připraveni na EBI. Sama říká: *“Když jsem pracovala na ministerstvu školství a navštěvovala školy, ve kterých učitelé neměli zájem učit v obou jazycích, říkali, že „už zase obtěžují s tou kečuánštinou“, tvrdili, že kechua je brzda lidu a proč se máme vracet zpátky. Necháпали jsme jejich postoj, analyzovali jsme jej a došli jsme k závěru, že problém není jazyk, ale odmítání bylo zaměřeno na vlastní kulturu. Po 7 letech jsme pochopili, že práce s nimi musí být zaměřena na kulturu. “*

Od té doby proto tvrdí: *“Pracovali jsme s komunitou, pro nás je poznání v životě samotném, není v počítačích ani v knihách.*

“Člověk se nenaučí jen ve škole, ale také v přírodě, na poli, při aktivitách komunity. Jak šťastné byly děti, když jsme řekli: Jdeme na pole!“

Takto vznikl návrh na intrakulturní vzdělávání a profesorka tvrdí: *“protože nejdřív musíme dobře poznat sami sebe, abychom milovali to naše”.*

Později navrhli interkulturní vzdělávání, protože podle Pardo je potřeba vztah mezi úctou a láskou, mezi společností a přírodou *“Chceme učit v přírodě” “kulturní diverzita přikazuje rozmanitost ve vzdělání”*

Cíl CEPROSI zavést systém EBI do oficiálního vzdělání ve školách v Peru.

10.2.4. Kulturní identita: Interkulturní dvojjazyčné vzdělávání ve škole v Raqchi (EBI)

Učitel Exaltación Mamani Amaru mi vyprávěl jaké má zkušenosti s EBI.

1. „Naši studenti teď mohou bez problémů číst a psát v obou jazycích - kečuánštinou a španělštinou *podle jejich potřeb*.
2. „*Současně se také učí základy angličtiny, aby se děti seznámily s prostředím, protože se často stýkají s cizinci, neboť Raqchi je velmi známou turistickou destinací. Myslím, že program EBI otevře našim dětem možnosti, aby byly schopnější se naučit i jiné jazyky, jako je třeba angličtinu.*
3. „*Mají možnost se víc rozvinout, prosadit se v prostředí, tedy ve vesnici tím že se aktivně účastní hlavně se v aktivitách, které vesnice organizuje, například v kulturních akcích s poezií a tanci především v kečuánštině“*
4. „*Problém v Raqchi je, že rodiče v těchto aktivitách své děti moc nepodporují, i když v současnosti už se situace trochu zlepšuje. Osobně si myslím, že je tolik nepodporují, protože se ještě cítí diskriminováni, s falešnou myšlenkou, že jestli budu mluvit kečuánštinou, tak si nezasloužím respekt, ani mě nikdo nebude poslouchat“. Proto hodně rodičů posílalo děti do škol jinam, hlavně do města a neuvědomují si jak obtížné a problematické může být vzdělání ve větších školách ve městě, kde je ve třídě 40 a víc studentů. “*
5. Učitel také tvrdí, že v současnosti je dvojjazyčné vzdělání „BOOM“, protože lidé jako učitelé a ministerstvo školství už se na to dívají jinýma očima a hlavně lidé z vesnic a sociální organizace už o to projevují zájem, protože vidí, že to funguje a nechtějí ztrácet zděděné poznání, ale také se chtějí připojit k západní kultuře, která je teď v prostředí dominantnější.
6. Vysvětlil, že celá rodina je zapojena do procesu kulturní identifikace a interkulturality a že jeho manželka Modesta Chalco Inca řídí rozhlasový program „Glorioso 791 rimarinan“. Rimarinan je kečujský termín, který znamená „ten, kdo mluví“. Program je určen k diskusím o tématech mezikulturních vztahů ve školách.
7. Na konec rozhovoru mluvil o metodice výuky v základní škole v Raqchi: „*Učíme pomocí dynamických her, např:*

“*Cowi-Cowi, Manca- Manca, Ampay*” a využíváme knihy ministerstva školství pro výuku matematiky a sociální komunikace. (Příloha 4.)

10.3. Kulturní identita v širším prostoru: Střední škola Emancipación América de Tinta.

V srpnu 2012, když jsem navštívila Peru po čtyřech letech pobytu v České republice, jsem byla překvapena vzdělávacími institucemi, které jsem navštívila v Tintě, protože byly zavřeny. Nenašla jsem tam nikoho ani při jedné z mých třech návštěv. Hlavně se Učitelé stávkovali, protože jim stát nesplnil „slib zvýšení platů o 30% za čas na přípravu výuky“²⁹, což bylo uzákoněno. Proto rozhovory s učiteli a žáky z této školy nemohly být realizovány.

24. srpna jsem navštívila Tintu u příležitosti náboženského svátku „San Bartolomé“, Při té příležitosti se každoročně konají tradiční oslavy a trhy na náměstí. Trvá to asi týden. Přijede mnoho řemeslníků a rolníků ze vzdálených horských oblastí se svými produkty. Podobné akce (Trueque) se konaly už v dobách Inků. Lidí si měnili své zboží. Tam jsem potkala dvě profesorky ze střední školy, které se účastnily oslav. Hovořili jsme o současné situaci ve škole. Střední škola Emancipación América je vynikající škola, která v roce 2009 oslavila 50 let existence. Je to jediná střední škola v Tintě. Učí studenty z okolních venkovských komunit, např. z Raqchi, Queramarca, Machaqmarca, Q'ea. Ve všech těchto komunitách se mluví kečuánsky, rodiče těchto studentů jsou většinou rolníci. Na rozdíl od základní školy v Raqchi, střední škola Emancipación Americana nemá pomoc žádné organizace, která se zabývá podporou kulturní identity ve vzdělávání. Nicméně učitelé a žáci do tradičních aktivit, které pořádá město, např. soutěž v tradičních tancích – kdy se každoročně vybírá tradiční tanec z provincie Canchis nebo regionu Cusco, který by reprezentoval školu v dalších soutěžích nebo festivalech regionu, provincie (např. Raqchi Raymi nebo Inti Raymi v Cuscu). (Příloha 5.)

Také je často vidět vlastenecké pochody na náměstí v Tinta v době významných výročí, jako je den nezávislosti Peru nebo den smrti Túpac Amaru II a jeho rodiny, osobnosti, která je lidmi Tinty vážená a vzpomínaná, protože v době kolonie to byl on, kdo bojoval za práva Indiánů. Proto na jeho počest pořádají pochody a veřejná představení.

²⁹ EL COMERCIO. *Directores que no abrieron puertas de colegios recibirían sanción penal* [online]. 2012 [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: <http://elcomercio.pe/actualidad/1428270/noticia-directores-que-no-abrieron-puertas-colegios-recibirian-sancion-penal>

Výukové osnovy jsou v Tintě stejné, jako pro žáky ze všech částí regionu Cusco. Během posledních pěti let vzdělávací infrastruktura Tinty vzrostla a to se projevilo ve zlepšení kvality truhlářských a ševcovských dílen, center výpočetní techniky, výukových místností, laboratoří fyziky, chemie a matematiky, hudebního sálu.

10.4. Kulturní identita a interkulturní vztahy na Státní Univerzitě San Antonio Abad del Cusco (UNSAAC)

Na státní univerzitě se mluví víc o mezikulturalitě než o kulturní identitě. Univerzita má program, který podporuje mezikulturalitu a vysvětluje rozdíly mezi identitami, které mohou existovat mezi učiteli a studenty, to se týká také spolupráce peruánských univerzit se zahraničím.

Program "Hatun Ñan" vznikl v roce 2003. Od toho roku se zaměřil na "indiánské" studenty za účelem jejich podpory a zvýhodnění v rámci univerzity, podporuje jejich přístup k univerzitnímu vzdělání.

Hlavním cílem je zlepšení akademického výkonu studentů původu Kečua, Aymara nebo z Amazonie kteří se doučují prostřednictvím výukových aktivit, které pomáhají rozvoji jejich schopností, potenciálu a talentu a zároveň jejich kulturních hodnot, identity a etnických charakteristik. Tímto programem se sníží počty studentů, kteří zanechávají studia, zlepšují se jejich studijní výsledky a úspěšnost zakončení studia. (Příloha 6.)

V UNSAAC byly vytvořeny různé akce pro podnícení a podporu mezikulturního dialogu prostřednictvím mezistudentských ateliérů, seminářů, kurzů a výstav.

V současnosti se pracuje na interkulturalizaci univerzitního prostoru s ohledem na multietnický a multikulturní kontext.

Podle jednoho docenta z univerzity je tento proces interkulturalizace dlouhý a každý semestr mají 300 zapsaných studentů z různých komunit Kečua, Aymara a amazonských.

Řekl také, že: "*zatím je to cesta ve výstavbě*" co se týče interkulturalizace, řekl, že to zahrnuje všechny studenty, pedagogy a celou společnost.

Z toho důvodu se zlepšila kvalita výuky protože tento proces je striktně spojený nejen pro infrastrukturu, učebny, aktualizované knihovny, ale také její relevance. Vzhledem k tomu,

univerzitní komunita, region i celá země se vyznačují kulturní diverzitou, je nutné, aby univerzitní prostředí tuto realitu zohledňovalo.

Řekl také, že: "se pracuje na zvýšení uvědomění univerzitní komunity pro tyto společenské aspekty"

Program Hatun Ňan převzal tyto úkoly a pracuje na nich.

- Restrukturalizace studia sladěného s potřebami diverzity
- Postupné začlenění znalostí předků
- Zavést výukový předmět, týkající se interkulturality ve všech studijních oborech
- Zviditelnit každou formu diskriminace

Nakonec potvrdil: "*Všichni jsme zataženi do tohoto "my" a "ti druzí", chceme vytáhnout na světlo naše předsudky, přiznat si je a zbavit se jich. Jsme připraveni k těmto změnám, k boji za přiznání, které dlužíme*"

Těmito slovy se onen anonymní profesor projevil jako velký optimista.

10.4.1. Diverzita a identita v UNSAAC.

"Profesoři a studenti jsou všichni Peruánci ale ve skutečnosti ne všichni jsou Kečuové nebo Aymarové a nebo Ašaninkové"

Magistr Marco Villasante Llerena mluví o politické interkulturální absenci v univerzitním vzdělání v Peru, v jedné z jeho přednášek uvedl alarmující číslo týkající se indiánských národů: "V roce 2007 jen 6% venkovské populace se dostalo k vyššímu vzdělání.

Tvrdí, že: Kečuové a Aymarové nemají jasně stanovené požadavky na vyšší vzdělání na státní úrovni. I tak některé andské komunity požadovali dohody, aby mohli vstoupit na pět univerzit. Na rozdíl od nich, amazonské etnické skupiny mají jasně požadavky na vyšší vzdělání a mají smlouvy s některými univerzitami ve smyslu usnadnění přijetí. Na

základě jejich požadavku bylo dosaženo fungování první indiánské mezikulturní univerzity (UII)³⁰ v Latinské Americe.

Potvrzuje, že neexistuje mezikulturní dvojjazyčné vyšší vzdělání v Peru, pouze lze hovořit o zkušenostech ze škol prvního stupně. Neexistuje ani jeden případ na univerzitní úrovni.

Interkulturní vzdělávání znamená zlepšení kulturní a lingvistické kvality univerzitní výuky a tím posilovat etnickou identitu.

Řekl, že v případě UNSAAC vytvoření poboček přiblíží univerzitu do oblastí s indiánským obyvatelstvem. Touto formou se omezí vyloučení indiánské populace z univerzitního vzdělání.

Šest vysokoškolských studentů, s nimiž byly vedeny rozhovory, uvedlo na téma své identity, že se víc cítí být Peruánci a že necítí příslušnost k nějaké národnosti nebo etniku. Nicméně čtyři z nich kromě španělštiny mluví také kečuánsky, jeden kečuánsky a aymarsky a jeden jen španělsky, protože je to je jejich mateřská řeč a navíc v jejich rodinném prostředí v oblastech původu se mluví těmito třemi jazyky.

Identita není téma, které by jim dělalo starosti, ale hlavně chtějí být přijati v neformálních skupinách tvořících se na univerzitě. To hraje významnou roli protože tam se ujistí, že lidé, s nimiž si vytvoří vztahy jsou ze stejné oblasti nebo mají podobné zvyky a charaktery nebo jsou ze stejných geografických podmínek.

V případě, že je student z provincie, spojí se s člověkem, který je také z provincie. Pokud je z městského prostředí jako např. z Cusco, vytvoří si vztahy spíše s lidmi z tohoto města.

V případě žen, používání mateřského jazyka Kečua je téměř nulové. Nepoužívají kečuánštinu se stejnou frekvencí jako doma nebo v místě svého původu. Nicméně muži, kteří se scházejí uvnitř nebo mimo univerzitu, mluví kečuánsky nebo aymarsky bez ostychu před ostatními.

³⁰Universidad indígena Intercultural doztupné z: <http://www.reduii.org/sitio.shtml>

Tyto skupiny studentů - mužů, podle studenta Osmana Gonzalo Camino z fakulty architektury: "Setkáváme se ve volném čase, abychom si zahráli fotbal nebo udělali nějakou společnou práci, kterou nám zadali na univerzitě *a i když často mícháme jazyky, nevadí nám to, stejně si rozumíme, víc mluvíme španělsky, ale vždycky mícháme španělštinu s kečuánštinou.*"

Řekl také, že mají ve třídách spolužáky z Amazonie a že jednání s nimi je jiné, jsou rezervovanější než ostatní studenti z provincií.

Clarisa Núñez, studentka fakulty administrace, řekla, že mluvila kečuánsky doma ve své vesnici, ale nemluví tak na univerzitě, protože to nedělá nikdo. "Moji spolužáci nemluví kečuánsky, nikdo tak nemluví." Navíc, výuka je ve španělštině, kečuánštinu v hodinách nepotřebujeme. Ale samozřejmě u nás ve vesnici mluvíme kečuánsky, potřebujeme to, neboť bychom se nedomluvili s prarodiči".

Studenti také potvrdili, že v místech a komunitách, odkud pocházejí, jsou aktivními účastníky tradic a zvyků, které se tam vyvinuly.

Když jsem se jich zeptala, jestli znají nějaký program na univerzitě, který by byl speciálně pro ně, čtyři studenti odpověděli, že slyšeli něco o "nějakém programu", ale že se nepokusili se v něm zapojit a byli rádi, že to neudělali, protože ve volném čase pracují a koncem týdne většina z nich jede domů do míst, odkud pocházejí a kde musejí pomáhat rodičům.

Další dva nic o programu nevěděli.

10.4.2. Diskriminace na univerzitě

Program Hatun Nan má za jeden ze svých cílů "poukazovat na všechny formy diskriminace".

Institucionální rasismus je sociální fenomén, který se na univerzitách teprve prosazuje. Moji respondenti měli strach o tom mluvit, dokonce nechtěli ani vyjádřit svůj názor na věc.

Jen potvrdili, že jednání s nimi nebylo stejné; studenti, kteří byli víc bílí, měli značnou přednost při vyřizování svých věcí, především se to týkalo "favoritismu" některých pedagogů při poskytování konzultací.

"Profesor má (vždycky) pravdu"

V rozhovorech všichni mluvili o tom, že každý měl alespoň jednoho učitele, který projevil stanovisko, že "Tady jen jeden má pravdu. Já jsem ten, kdo poroučí."

PhD. Olga Vilimková, která měla příležitost navštívit hodiny na fakultě antropologie v UNSAAC, mi řekla, že učitelé jsou velmi autoritativní a že často, když byla přítomna na hodinách, některý učitel přišel pozdě, ale byli i dobří učitelé, kteří se výuce opravdu věnovali.

11. Výsledky a diskuse výzkumu

11.1 Vlastní výsledky:

- Autority v oblasti vzdělávání navrhly dvojjazyčné interkulturální vzdělávání (Educación Bilingüe Intercultural - EBI) a tento program se rozvíjí díky podpoře organizací jako TAREA, CEPROSI v malých komunitách jako je Raqchi, ale ne ve velkých městech. V současnosti se doporučuje aplikovat tento systém i ve školách v Cusco.
- V komunitě Raqchi žáci základní školy absolvují dvojjazyčnou interkulturní výuku, ale v Tintě na prvním a druhém stupni základní školy nebyl výukový program tohoto typu zaveden.
- Z devíti žáků prvního stupně v Raqchi má jen jeden otce, který má vyšší vzdělání, ostatní jsou děti rolníků bez vyššího vzdělání, a proto musí pomáhat svým rodičům při výrobě a prodeji keramiky, na poli i s domácími zvířaty.
- V současnosti se upouští od nonokulturního vzdělávání i na univerzitách v Cusco, které představuje vyloučení poznatků a způsobu myšlení Indiánů. Současně je aplikován program EBI na úrovni prvního stupně, ale ještě zbývá aplikovat tento systém v městském prostředí jako je Tinta a Cusco.
- Střední škola v Tintě má studenty kečuánsky mluvící, ale vyučuje se jen ve španělštině. Nicméně všichni jsou zapojeni do kulturních a vzdělávacích aktivit města a komunit.
- V posledních necelých deseti letech dochází k rychlému růstu počtu indiánských studentů, jak ukazují statistiky UNSAAC a programu Atun Ñan.

- Univerzitní život studentů, z nichž 80% se považuje za Quechua a 35% pochází z blízkých oblastí, jako je Apurimac nebo jiných provincií Cusco vzbudila pozornost vedení univerzity, které před 15 lety vidělo na univerzitě víc městských studentů než studentů z provincií. V současnosti se mezi studenty snadno najdou studenti kečujského nebo aymarského původu nebo z Amazonie se zvyky a způsobem života propastně odlišným od života lidí v Cusco nebo v Praze. (Tabulka 7)
- Domnívám se, že program Capac Nan funguje jako byrokratická instituce na univerzitě přestože univerzita má k dispozici všechny potřebné statistické údaje o etnickém složení studentů. Za 10 let fungování má zanedbatelné výsledky. Například jen 5% z téměř 6 tisíc indiánských studentů se účastní programu, víc studentů se nepřijímá.

11.2. Diskuse.

Jsme Indiáni nebo venkovani? V Peru za vlády Vealasca Alvarado byl přijat výraz "venkovan" a zamítnut termín "Indián", který byl považován za hanlivý, protože připomínal Indiány z dob kolonií, kdy tito neměli žádná práva, protože byli pod španělskou nadvládou.

Jeden z negativních faktorů v současné peruánské společnosti je diskriminace, která se projevuje v jednání, když člověk přijde do instituce, např. na radnici nebo na univerzitu, případně i do hotelu. Diskriminovány jsou např. i indiánské ženy, které pracují pomocnice v domácnostech v Limě ³¹.

Veřejné sdělovací prostředky, jako je rozhlas a televize, jsou dost aktivní při uveřejnění těchto případů jako odstrašujících v andské společnosti.

Politické násilí v době Světlé stezky ovlivnilo těžce život kečuánsky mluvících venkovanů, např. z Ayacucho i vysokohorských oblastí regionu Cuzco. Venkovské komunity včetně Raqchi zažily zblízka vojenské násilí.

Obyvatelé Raqchi byli utlačováni teroristy a byly dva případy, kdy byli lidé uvězněni ve vězení Qenqoro v Cusco. Tyto případy nebudou vymazány z historie a zapomenuty lidmi z Raqchi. Tento útlak v minulosti může být jedním z důvodů, proč někteří rodiče nechtějí, aby

³¹ OJEDA T. *Trabajadoras del hogar en el Perú Punto de encuentro entre la violencia, acceso restringido a la educación y al ejercicio de su ciudadanía*. 2010. Care, Lima.

jejich děti mluvily kečuánsky i když kečuánština nemá ve skutečnosti s terorismem nic společného. Doktorka Olga Vilímková, která měla příležitost pracovat v Pucamarce v malé školičce v horách v regionu Cusco a je autorkou knihy *Učitelkou v Peru*, kde vypráví o svých zkušenostech a zážitcích během své práce a pobytu, popisuje své zkušenosti s EBI takto: "Učila jsem ve dvou jazycích - v kečuánštině, mateřském jazyce dětí a ve španělštině. Podle programu pro 1. stupeň a druhou třídu měli 70% výuky v kečuánštině a 30% ve španělštině a v páté a šesté třídě převládala výuka ve španělštině v poměru 70:30%. Děti prakticky nerozuměly španělštině a míchaly ji s kečuánštinou, používaly ji podle potřeby."³²

Podle Marca Villasante, Kečuové a Aymarové neuznávají název "Indián" ("Indígena"). Amazoňané jej uznávají.

Univerzita v programu Hatun Nan³³ udělala sérii výzkumů a získala přesná data o indiánské a venkovské populaci, jejichž příslušníci studují na univerzitě a na základě těchto dat došli k následujícímu

35% z 17000 studentů jsou Indiáni a dvojjazyčně mluvící. Většina z nich pochází z extrémně chudých venkovských oblastí. Jejich rodiče patří do venkovských komunit a věnují se zemědělské výrobě pro vlastní potřebu, 60% z nich hradí náklady na univerzitní studia svých dětí. Z vlastní zkušenosti vím, že většina těchto studentů také sama pracuje.

Statistika univerzity dále ukazuje, že většina studentů jsou Quechua, Můžu říct, že růst počtu těchto studentů není způsoben podporou programu Hatun Nan, ale jedním z faktorů současný vzrůst ekonomiky Peru, která se rozvíjela v posledních 10 letech v Latinské Americe nejrychleji po Brazilské. Toto je také ovlivňuje finanční zabezpečení indiánských rodin. I když já sama ze svých zkušeností vím, že ekonomická politika pomáhá Indiánům

³² VILÍMKOVÁ O. *Učitelkou v Peru. Speciální pedagogika*. 2011. sv. 21, č. 2, s. 146--154. ISSN 1211-2720.

³³ UNIVERSIDAD NACIONAL DE SAN ANTONIO ABAD DEL CUSCO. *Reduciendo la Brecha de Oportunidades para los estudiantes universitarios de Origen indígena*. Buenos Aires: CEDES, 2007. ISBN 978987-21844-8-3. p.61.

relativně málo. Mezinárodní měnový fond FMI ukazuje, že reálný hrubý domácí produkt rostl ročně o 6% a průměrná inflace klesla na 2% během 10 let.³⁴

Vedoucí programu Atun Nan, Marco Villasante uznává, že indiánští studenti mají velkou ekonomickou nejistotu a že čelí sociálním předsudkům ze strany svých učitelů, kteří nejsou dostatečně připraveni na účast v programu Hatun Ñan .

³⁴ FMI. Vera M. y Yu Ching Wong. Países y regiones: *Perú la estrella económica de América Latina*. 2013. Dostupné: <http://www.imf.org/external/Spanish/pubs/ft/survey/so//2013/CAR022213DS.htm>

12. Závěr

Tato práce ukázala kulturní rozdíly v různých prostředích Cusco – ve městě a na venkově. Ukázala také, že indiánské obyvatelstvo a jeho pestrá kultura, pokud ji zachovají, může být velkým přínosem pro celé Peru a svět. Současné generace dětí, studentů a všech mladých lidí mají, i přes všechny těžkosti, mnohem lepší perspektivy než měli jejich rodiče. Je však třeba, aby si správně uvědomovali svou identitu, byli na ni hrdí, zbavili se nesmyslných pocitů méněcennosti. Musí studovat, zvyšovat jakoukoliv svou kvalifikaci a využívat maximálně podporující programy. Musí se hlásit o svá práva, trvat na nich, zapojit se do politického dění a ukázat, že jsou stejnými občany, jako lidé z hlavního města. Musí maximálně podporovat a motivovat i své děti.

13. Seznam použité Literatury

Knihy

- BASADRE, J. *Historia de la República del Perú. 1822 – 1933*. Lima: Editada por el Diario "La República" de Lima y la Universidad "Ricardo Palma". 1998, 591s. ISBN: 9972205622
- BIZOT, J. *La reforma de la educación en Perú*. Paris: Editorial de la Unesco, 1976. ISBN 92-3-301306-5.
- MARIÁTEGUI, J. *Siete Ensayos de Interpretación de la Realidad Peruana*. México: Era, 2007.s. 288. ISBN -13: 978.968.411.687.0
- UNIVERSIDAD NACIONAL DE SAN ANTONIO ABAD DEL CUSCO. *Reduciendo la Brecha de Oportunidades para los estudiantes universitarios de Origen indígena*. Buenos Aires: CEDES, 2007. ISBN 978987-21844-8-3. p.61.

Studie

- BURT, Jo-Marie. Guilty as Charged: The Trial of former Peruvian President Alberto Fujimori for Grave Violations of Human Rights. *International Journal of Transitional Justice*. 2009, Vol. 3, 2009, 384–405. DOI: 10.1093/ijtj/ijp017.
- Comisión de la Verdad y Reconciliación Nacional*. Informe Final. Lima: CVR, 2003. Čs-604 Instituto Nacional de Estadística e Informática: INEI - Oficina Departamental de Cusco.p151.
- ELIZABETH, G. ed. Mariátegui, José Carlos 1979. *7 ensayos de interpretación de la realidad a. s.* 203. ISBN 9788466000321.
- MURUA, M. *Historia general del Perú, origen y descendencia de los Incas*. Crónica del año 1590. Madrid: Instituto Gonzalo Fernandez de Oviedo. Tomos I y II. Id: 37875939
- RODRIGUEZ, P. H. "Hijos del Celeste Imperio en el Perú" (1850-1900), p.26, 1989.
- OJEDA, T. *Trabajadoras del hogar en el Perú Punto de encuentro entre la violencia, acceso restringido a la educación y al ejercicio de su ciudadanía*. 2010. Care, Lima.
- REVISTA IBEROAMERICANA DE EDUCACION. *Reformas educativas en el Peru del XX*. Lima- Perú, 2002, 08 s. ISSN:1681-5653

UNICEF y FUNPROEIB Andes (2009). “Atlas sociolingüístico de Pueblos indígenas en América Latina” pág. 9.

VILÍMKOVÁ, O. Učitelkou v Peru. *Especiální pedagogika*. 2011. sv. 21, č. 2, s. 146--154. ISSN 1211-2720.

Internetové zdroje

Biblioteca virtual Miguel de Cervantes [online]. 1542 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z: <http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/06922752100647273089079/p0000026.htm>

Centro Cultural José Pío Aza: *Familias Etno-lingüísticas y grupos Étnicos en la Amazonía peruana* [online]. Lima 1 - Perú, 2013. Dostupné z: <http://www.selvasperu.org/gruposetnicos.html>

La Anarquía [online]. 2001 [cit.2013-02-03]. Dostupné z: <http://evergreen.loyola.edu/tward/www/gp/libros/anarquia/anarqu1.htm>

Ministerio de Cultura vista/historia/index.php.Peru: Caral [online]. Lima, 2001 [cit. 2013-01-30]. Dostupné z: <http://www.caralperu.gob.pe/>

Real academia de la lengua española [online]. *Vigésima segunda edición*. 2011 [cit. 2013-01-31]. Dostupné z: <http://lema.rae.es/drae/?val=mitimaes>

The world factbook – CIA dostupné z : <https://www.cia.gov/library/publications/the-worldfactbook/fields/2075.html?countryName=Per%C3%BA&countryCode=pe®ionCode=sa&#pe>

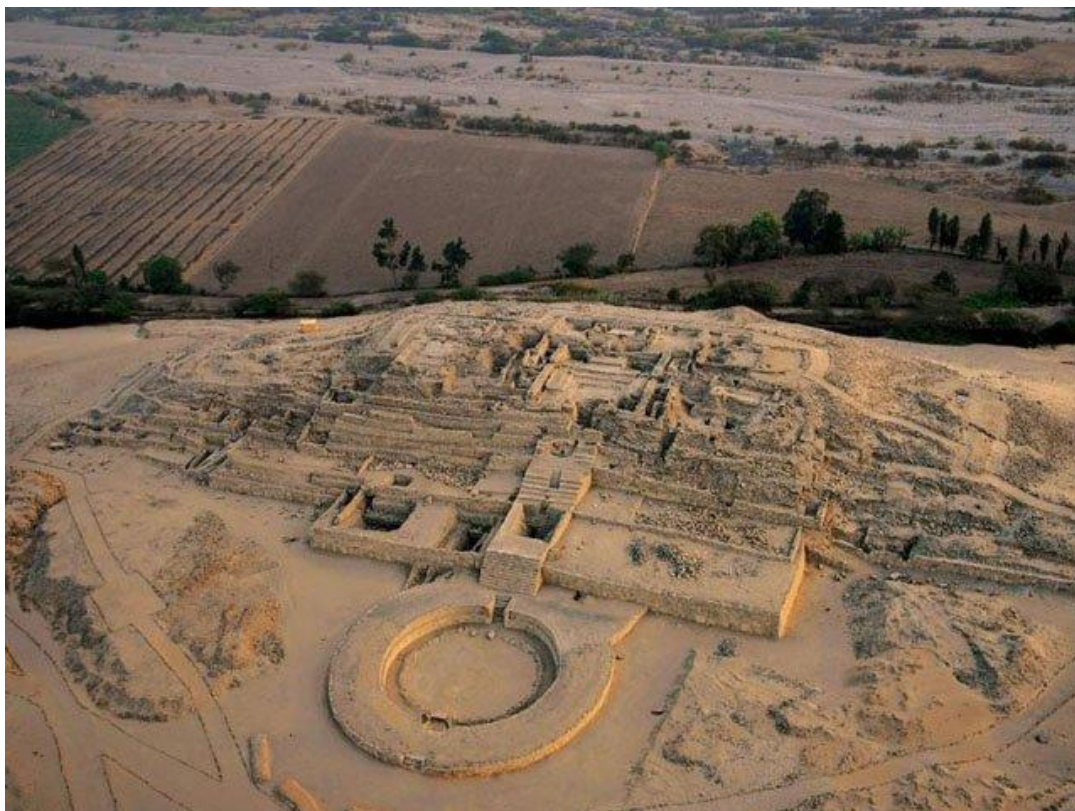
VERA, M. Y., YU CHING WONG.FMI: *Países y regiones: Perú la estrella económica de América Latina*. 2013 [online]. 2013 [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/Spanish/pubs/ft/survey/so//2013/CAR022213DS.htm>

UNESCO: *Declaracion universal de la diversidad cultural* [online]. 2002 [cit. 2013-01-29]. Dostupné z: <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001271/127162s.pdf>

UNESCO: *Artículo 12 – La función de la UNESCO [online]. 2 de noviembre de 2001 [cit. 2013-01-29]. Dostupné z: http://portal.unesco.org/es/ev.php-URL_ID=13179&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html*

UNESCO: *Cities of Caral-Supe (Peru) and Levoča (Slovakia) added to UNESCO's World Heritage List [online]. Sunday, June 28, 2009 [cit. 2013-01-30]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/news/534>*

Příloha 1 : Antické město Caral

Zdroj: <http://www.otrastardes.com/2010/07/06/se-inauguro-exposicion-caral-la-civilizacion-mas-antigua-de-america/>

Příloha 2 Intiraymi v Cusco

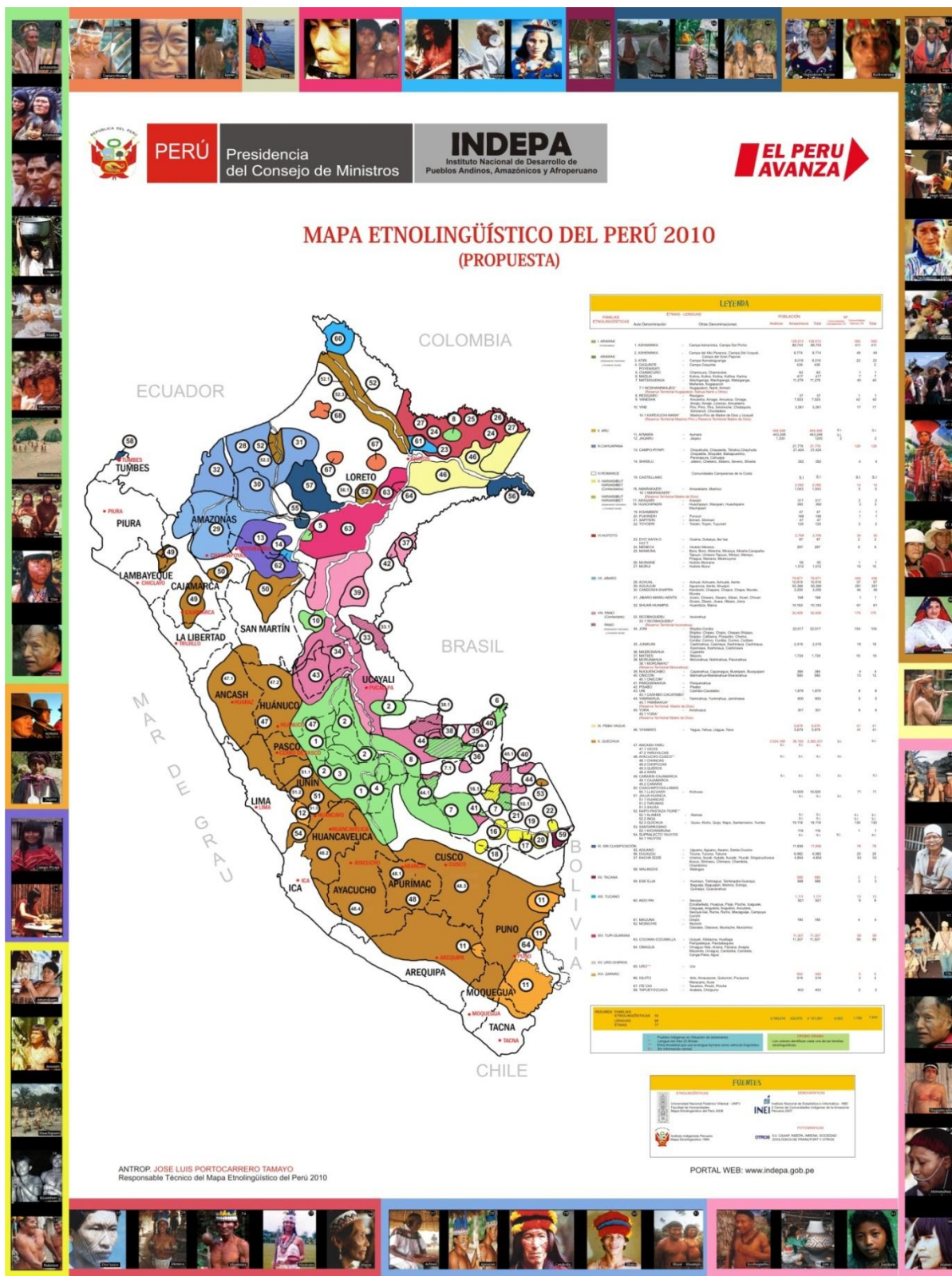

Fuente: (Foto: Andina / Archivo) <http://elcomercio.pe/turismo/1400649/noticia-intiraymi-mundo-famosa-fiesta-cusquena-seria-transmitida-internet>

Zdroj: <http://www.thejoex.com/fr/tours-clasicos/festivals-holidays/inti-raymi-festival-tour/>

Příloha 3 Etnoligvistická mapa Peru

Zdroj: <http://www.indepa.gob.pe/mapa2.html>

Příloha 4 Základní škola v Raqchi

Zdroj: foto autorka.

Zdroj: foto autorka.

Příloha 4 Základní škola v Raqchi (pokračování)

Zdroj: foto autorka

Zdroj: foto autorka

Příloha 4 Základní škola (pokračování) - Děti ze základních škol dostávají od státu učebnice

Zdroj: Ministerio de Educación Perú.

Dostupné:

http://www.educacionenred.com/Noticia/Foto_Portada/Full/NP15521_url.jpg

Příloha 5 Svátek San Bartolomé v Tinta 24.8.

Zdroj: foto autorka.

Zdroj: foto autorka.

Příloha 5 (Pokračování) Střední škola Emancipación Americana v Tinta

Zdroj: http://emancipacionamericana.blogspot.cz/2009_08_01_archive.html

Zdroj: http://emancipacionamericana.blogspot.cz/2009_08_01_archive.html

Příloha 5 (Pokračování) Defilé při různých příležitostech jsou typická pro celé Peru (Tinta)

Zdroj:http://1.bp.blogspot.com/_hZXyaIc36lM/TED4fjNwW7I/AAAAAAAAAEY/A9vcROf_wLY/s320/P1010626.JPG

Příloha 6 Univerzita de San Antonio Abad del Cusco

zdroj: www.panoramio.com

Zdroj: <http://www.hatunnan-unsac.org/computo.html>

Příloha 6 Univerzita de San Antonio Abad del Cusco (Pokračování)

Zdroj:<http://www.hatunnan-unsaac.org/computo.html>

Příloha 7 Mapa regionu Cusco

Zdroj: INEI Cusco dostupné z:

[//www.inei.gob.pe/biblioineipub/bancopub/Est/Lib1018/Libro.pdf](http://www.inei.gob.pe/biblioineipub/bancopub/Est/Lib1018/Libro.pdf)

TABULKY

Tabulka 1 Počet a složení obyvatelstva v regionu Cusco (Sčítání lidu 2007)

	Region Cusco	
	Počet	%
Počet obyvatel	1171403	100
Muži	584868	49,9
Ženy	586535	50,1

Zdroj: INEI - Censos Nacionales 2007: XI de Población y VI de Vivienda

<http://censos.inei.gob.pe/Censos2007/IndDem/>

Tabulka 2 Struktura vzdělanosti v regionu Cusco

Vzdělání	Počet	% z počtu obyvatel regionu Cusco
Školní docházka v pravidelném systému vzdělávání (6 až 24 let)	357767	76,1
6-11 let	156278	94,2
12-16 let	127494	91,7
17-24 let	73995	44,8
Vyšší vzdělání (15 a více let)	182718	23,8
Muži	95379	25,2
Ženy	87339	22,4
Analfabeti (15 a více let)	107050	13,9
Muži	25298	6,7
Ženy	81752	21
Město	27649	6,2
Venkov	79401	24,7

Zdroj: INEI - Censos Nacionales 2007: XI de Población y VI de Vivienda

<http://censos.inei.gob.pe/Censos2007/IndDem/>

Tabulka 3 respondenti ze školy Raqchi

Jméno respondenta	Věk	Místo narození / současné bydliště
Exaltación Mamani Amaru	49	Raqchi / Sicuani
Elena Pardo	45	Cusco / Cusco

Tabulka 4 Studenti – respondenti z univerzity UNSAAC Cusco

Jméno	Věk	Místo narození	Studijní program
Clarisa Núñez Choclo	25	Abancay	Řízení podniků
Osman Gonzalo Camino	22	Huanchaq- Cusco	Architektura
Ruth Sally C'oyo	24	Huiro, Urubamba- Cusco	Řízení podniků
Percy Quispe Quispe	29	Sicuani, Canchis - Cusco	Mechanika
Eduardo Quispe Rimachi	22	San Jeronimo - Cusco	Komunikace
Melisa Palomino	22	Chincheru - Cusco	Řízení podniků

Tabulka 5 Docenti – respondenti z univerzity UNSAAC Cusco

Jméno	Věk	Místo narození	Títul
Efraín Cáceres Chalco	58	Santa Rosa, Melgar-Puno	Docent
Lida Cuaresma Sánchez	53	San Sebastián – ciudad Cusco	Docent

Tabulka 6 Struktura uchazečů a přijatých studentů na UNSAAC podle provincií a regionů

Provincie	Uchazeči Podíl z celkového počtu (%)	Přijetí Podíl z uchazečů z provincie (%)
Cusco	6.4	64
Acomayo	9	1
Anta	2	2
Calca	2.1	1.9
Canas	1.6	1.6
Canchis	10	12.4
Chumbivilcas	1	0.6
Espinar	9	5
La convención	4.3	3.6
Paruro	7	6
Paucartambo	7	5
Quispicanchis	2.5	3.4
Urubamba	2.9	1.7
Provincias Apurímac	5.3	5.1
Provincias Madre de Dios	8	7

Zdroj: UNSAAC.

Tabulka 7 Etnické složení na UNSAAC Cusco (2007)

	Kečuové	Mestici	Amazoňané	Aymarové
Podíl z celkového počtu (%)	84	9	6	1
Mateřský jazyk	kečuánština	španělština	Yine, Ashaninka, Machiguenga	Aymara
Místo narození	andská venkovská komunita	andská venkovská komunita	Amazonie v oblasti Cusco	andská venkovská komunita
Zaměstnání rodičů	drobný zemědělec		sběrači-lovci	rodiče se přestěhovali do města
Finanční zdroje na studium	podpora rodiny vlastní práce (60%)	podpora rodiny	podpora vlastní komunity	podpora rodiny
Dvojjazyčné vzdělání na základní škole	někteří	-	ano	někteří

Zdroj: UNSAAC.